

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

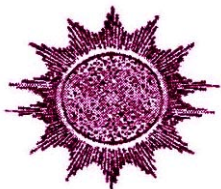
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხ ური ფსალმუნები

ტომი 95

2020

მთ. რედაქტორი

ვაჟა აზარაშვილი

კომპოზიტორი, საქართველოს
სახალხო არტისტი,
პროფესორი, რუსთაველის
პრემიის ლაურეატი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-902-8 (95 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხოვის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილოზოფ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, როგელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნიღება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, როგელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედიბაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნნიერებათა აკადემიის ნამღვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწმეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწარმატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დესკანის მეღლისა და „ღიოსკურია 2005“-ის, მწვიღობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიღობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრემიღნტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნნიერო აკადემიის ვიცე-პრემიღნტის,

ავსჯანდამცემი მმართველობა აკადემიის პრეზიდენტი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდენტის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზიდენტის მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონას, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნები“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტვინიანი „ბაჯალო“, ოქროს ყვავი ჩანგული, ოცდაათოქმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი ახრ რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნების“ იბაგვიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოქმეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითვია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...
კონსიუმი კი...
დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგელეჟანი მისწოლია... მათ იცინან იმ ოქმება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცინვალ შხხვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიერ

(გაგრძელება)

თითქოს ლექსი არც არის დაწერილი იმისათვის, რომ მკითხველს აზროვნების საზრდო მისცეს, ის მისი გრძნობების გაფაქიზებისაკენაა გამიზნული, მაგრამ, ვინ იქნება, ეს ლექსი წაიკითხოს და მამულის ბედკრული წარსული არ გაიაზროს და მისი დიდების ძეგლებს – გრემისა და ოშკის ტაძრებს – ფიქრით არ გადასწვდეს!

ეს კი ესთეტიკურის სფეროს სციდლება და გნოსტიკურის სფეროში გადადი.

ესე იგი, ლექსი პოეტს შეუქმნია არა მარტო გრძნობის, არამედ გონების საზრდოდაც.

ისევ საქართველოზე წერს პოეტი, მაგრამ არა წარსულზე, არამედ დღევანდელზე:

„... ენგური დაგრეხილი მთებით წელზე ჰკიდიან
სატევარივით... აღმოსავლეთით მტკვარი, როგორც
ხელი მარჯვენა, ხოლო რიონი – დასავლეთით, –
როგორც მარცხენა, გაუშლიან...“

პოეტური მეტყველება მხატვრული სახეებით მეტყველებაა, მხატვრული სახე კი გამოგონებაა, შეთხზვაა, ფანტაზიაა.

ხომ ნათელი სურათია დახატული ვაჟა ეგრისელის ზემოთ მოტანილ ლექსში, ხომ ყველას შეუძლია, ვინც საქართველოს იცნობს, წარმოიდგინოს იგი, როგორც გოლიათი, რომელსაც წელზე ენგური აქვს ჩამოკიდებული ხმალივით, მტკვარი და რიონი აღმოსავლეთითა და დასავლეთის გაუწვდია ხელებით (სახით კავკასიონისაკენა, უთუოდ, მიმართული). მაგრამ მაინც გამოგონებასთან გვაქვს აქ საქმე. გამოგონება, რაიმე ამოცანის ახალი გადაწყვეტაა, საგნებში და მოვლენებში ახალი თვისებებისა და მათი ურთიერთკავშირისაგან წარმოქმნილი მდგომარეობის აღმოჩენაა. პოეზიაში გამოგონება – ახალი სახის შექმნაა, ისეთი სახისა, რომელიც არავის ჯერ არ შეუქმნია.

ასეთი ახალი სახე შექმნა აქ ვაჟა ეგრისელმა.

მეორე მხრივ, ეს სახე არა მარტო ძიების, არამედ შეთხზვის შედეგია. ძიების შედეგად ჩვენ ენგურში ხმალი შევიცანით, მტკვარში – მარჯვენა ხელი, რიონში – მარცხენა ხელი. დარჩა დასამატებელი სხეულის სხვა ნაწილები. ეს კი ფანტაზიის სფეროა და მანაც გააკეთა თავისი საქმე – თვალწინ დიდებული სანახაობა დაგვიყენა.

დასტურად იმისას რომ ვაჟა ეგრისელის უკლებლად ყველა ლექსი მაქსიმალურად დატვირთუ-

ღია ეპითეტებით, შედარებებით, მეტაფორებით და წარმოადგენს მხატვრული მეტყველების უმაღლეს ხარისხში აყვანი ნიმუშს, გამოუკლებლად მომაქვს მის წიგნში „ნათელხილვა“) მოთავსებული ლექსები განსახილველად და ასე გავაგრძელებ, სანამ სახით-მეტყველების ყველა ძირითადი საკითხის ამოწურვას არ დავამთავრებ დროის, ადგილისა (თუ გნებავთ, ჩემი შესაძლებლობების საზღვრების) გათავლისწინებით.

ასეთი მომდევნო ლექსია „მიწა“:
დასაბამიდან უხმობს...

ექახის...

მოხუცი მთვარე და ვარსკვლავები,
მაგრამ ჩვენ გეინდა საუკუნოდ
გულზე გვეყაროს
ბალახბულახით დალაღადწნული.
და... მიწა სადმე

რომ უეცრად არ გაგვეპაროს,
ურიცხვი გზით და ბილიკებით

გვეავს გაბაწრული.

მხატვრული აზროვნება ყოველთვის აბსტრაქტულიდან კონკრეტულისაკენ ან კონკრეტულიდან აბსტრაქტულისაკენ მიემართება და ასე მიდის, სანამ სათქმელის სრულ განსახიერებას არ მოგვცემს. გზავსაყარი მას არა აქვს, თუ არ მივიღებთ მხედველობაში ისეთ უეცარ მხატვრულ მიგნებებს, როგორიცაა

ამ ლექსში სიტყვები „გეინდა საუკუნოდ გულზე გვეყაროს“ და „რომ უეცრად არ გაგვეპაროს“.

მოცემულ ლექსში პოეტი აბსტარქტულიდან იწყებს და მკითხველი კონკრეტულისაკენ მიჰყავს. აბსტარქტულია ის, რომ მიწა დედამიწის მთავარი კომპონენტია. დედამიწა გალაქტიკის ნაწილია, მას ოდითგან მთვარესა და ვარსკვლავებს შორის უდევს ბინა და მათი ზეგავლენის ქვეშ იმყოფება (დასაბამიდან უხმობენ და ეძახიან მას ისინი). თანდათან მიწის სახე კონკრეტდება, იგი ბალახბულახით დალალდაწულია და, ბოლოს ურიცხვი გზითა და ბილიკებით გაბაწრული დედამიწის მხატვრული სურათი მივიღეთ.

ასევე საერთოდან კონკრეტულისაკენ მივყავართ პოეტს მომდევნო ლექსში: პოეტი ჰქმნის მხატვრულ სახეს ციხე-კოშკთა, რომლებიც „სუროსა და ხავსს იფარებენ“. ამ მხატვრულ სახეში აზრის ჩასადებად და მის ასამეტყველებლად პოეტი ხატავს მეორე სურათს: ფარ-ხმალთა ჯახებისა, სიკვდილისა და შიშის თესვისა, რამაც ციხე-კოშკებს ნაიარევი დაუტოვა.

წავიკითხოთ ეს კარგი ლექსი:

შიშსა და სიკვდილს რეკდნენ ზარები,

გაფითრებულნი იდგნენ ტაძრები,

ცისქვეშ მზეებად

დუღდნენ ფარები...

რომ არ ენახათ მტრებს მათ ტანზე

ნაიარევი,
ციხე-კოშკები
სუროსა და ხავსს იფარებდნენ.
მშვენიერი სურათია.

მშვენიერება ესთეტიკურის ძირითადი მასაზრდოებელია, ანუ თავად ესთეტიკური ტკობის პირველწყაროა. მაგრამ თავად მშვენიერება რაღაა? ამ აბსტრაქტული ცნების განსამარტავად იგივე აბსტრაქტულ ცნებას ვხმარობთ: მშვენიერი არის ამადლებული. აი, ამ ამადლებულის განმარტება კი კონკრეტული მაგალითების მოტანით უფრო ხერხდება, ვიდრე თეორიული პოსტულატების მიშველიებით.

ამადლებულია ის, რაც საგანსა თუ მოვლენას გამოარჩევს, მის მსგავსთან, ხოლო ამ გამორჩეულზე როცა ვლაპარაკობთ, როგორც არისტოტელე გვასწავლის („პოეტიკა“), იგი „დასაჯერებელი და შესაძლებელი უნდა ხდებოდეს“.

მხატვრული აზროვნების ბრწყინვალე ნიმუშები „დასაჯერებელისა და შესაძლებელის“ არტახეზსაცა ჰგლეჯენ, გავისხენოთ ტარიელის ნაამბობი:

ლომსა და ვუგმე ნაქმარი, ვარქვი: „არა ხარ
ცნობასა,
შენ საყვარელსა რად აწყენ? ფუ მაგა
მამაცობასა!“

ხმალ-გამოწვდილი გავუხე, მივეც ლახვართა
სობასა,

თავსა გადავჰკარ, მო-ცა-ვკალ, დავხსენ
სოფლისა თმობასა,
ხრმალი გავსტრორცნე, გარდვიჭერ, ვეფხი
შევიპყარ ხელითა;
მის გამო კოცნა მომინდა, ვით მწვავს
ცეცხლითა ცხელი-
თა,
მიღრინავდა და მიწყენდა ბრჭყალითა სისხლთა
მღერელითა,
ვეღარ გავუძელ, იგიცა მოვკალ გულითა
ხელი-
თა.

არისტოტელეს საზომში მშვიდად ჯდება პირველი სტროფი რუსთაველის ამ ლექსისა, – ხმლით ლომის მოკვლა იმდენად როდია საკვირველი, მაგრამ ხმალი რომ გადააგდო ტარიელმა, ვეფხვი შიშველი ხელებით აიტაცა, ნესტანს მიაშგვანა და მისი კოცნა მოინდომა, აქ კი გაგლიჯა „დასაჯერებელისა და შესაძლებელის“ არტახები.

ეს ამაღლებულის წარმოჩენის პოეტური ხერხია და ძალიან კარგად ეგუება მკითხველის გემოვნებას, ამიტომ აზრადაც არ მოგვდის, შევედავოთ ტარიელს, ამას როგორ იზამდიო, ან ასმათს ვუთხრათ, არ ვუჯერით მას, ვინც გვეუბნება, „ცრემლმან მისმან ქვანი ხერიტნაო!“ (ცრემლი ქვას როგორ მოერევაო!).

ამაღლებულად წარმოგვიჩენს ვაჟა ეგრისელი ფარებს, რომლებიც „ცისქვეშ მზეებად დუღდნენ“ და

ტადრებსა და ციხე-კოშკებს, რომლებიც „გაფითრებული იდგნენ“, შემდეგ კი ნაიარევის დასამალავად „სუროსა და ხავსს იფარებდნენ“.

ამაღლებული ხან ტრაგიკულში, ხან ჰეროიკულსი, ხანაც კომიკურში ვლინდება:

„ცისქვეშ მზეებად დუღდნენ ფარები“ – ჰეროიკულია, „გაფითრებული იდგნენ ტადრები“, „სუროსა და ხავსს იფარებდნენ“ – ტრაგიკულია.

აქვე ვიტყვი, რომ ვაჟა ფერისელი კომიკურის წარმოჩენის ოსტატიცაა და მოვიტან ორ ფრაგმენტს მისი ლექსებიდან:

„არა ჩანს ნავი,

ნაპირთან რომ ძაღლივით ება.

ხმელეთს იქით რომ გადაიხედოს,

ფეხისწვერებზე ზღვა ისევ ღვება“.

და

„მოვარდა ჟამი

ძუ ვეფხვივით

მშიერ-მწყურვალი

და წაიხემსა

ღღეები ჩემი“.

სახეებით მეტყველების კონკრეტულიდან აბსტრაქტულისაკენ სვლის ნიმუშია დასახელებული წიგნის შემდგომი, მეხუთე ლექსი „მოდო აპრილო“:

ჩემი გალობა შემეზავე შენს სინათლეში,

შენი ფერების უშქარ ზღვაში

და ჟრიაბულში,

და მომეც შენი ჯადოსნური განსწავლულება,
აპრილო, მოდი ყვავილებით
და ჩემს მამულში

გაზაფხულები კვლავ განფინე სასწაულებად.

ერთეული ცნებებიდან – „ჩემი გალობა“, „შენს სინათლეში“ და სხვა, პოეტი მიემართება ზოგადისაკენ – აპრილისაკენ, გაზაფხულისაკენ, რომელიც სასწაულებად უნდა განეფინოს მამულში.

ლიტერატურის მეკვლევარები თვლიან, რომ მხატვრული ხაზი ეპიკურში ხორციელდება, ხოლო ლირიკული ჟანრების საერთო დამახასიათებელი არის სინამდვილის აღქმის დროს წარმოქმნილი სულიერი რეაქციის (გრძნობების, ემოციების) განსურათება.

ვაჟა ეგრისელის აქ მოტანილი ლექსი „მოდი, აპრილო“, არ განეკუთვნება ეპიკურ ნაწარმოებებს, იგი ლირიკული ჟანრისაა, მაგრამ მასში გრძნობებთან ერთად მოვლენებია გასურათებული. აპრილი აქ დახატულია გალობით, სინათლით, ბევრისბევრ ფერთა ზღვით და ჟრიამულით.

ეს გარემოება ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ერთ დამახასიათებელ თავისებურებაზე მიგვითითებს, – ლირიკული ზოგჯერ ეპიკურშია განზავებული, თითქოს მიმდინარეობს თხრობა – აპრილი ლირიკული გმირის გალობას შეაზავებს თავის სინათლეში, უხვ ფერთა ზღვაში, ჟრიამულში, მისცემს მისებრ „ჯადოსნურ განსწავლულებას“.

მე მგონია, ამ ლექსის მთელი მშვენიერება იმაში მდგომარეობს, რომ მან ლირიკულისა და ეპიკურის თავისებური თანაარსებობითა და ურთიერთხელშეწყობით პოეტს შეაძლებინა დაეხატა მამულში გაზაფხულის დადგომის დიდებული სურათი. აპრილისადმი მიმართვა, „გაზაფხულები კვლავ განფინე სასწაულებადო“ ამ მხატვრულ სურათს ულამაზეს ქარგას ახვევს გარს, შემკულს კვირტთა სკდომით, მზის ცხოველმყოფელობით, ფერთა ზეიმით და სხვა ათასი სამშვენისით.

აბსტრაქტული, რომელიც ამ ლექსის ფინალშია მოცემული, ვერ შეიგრძნება, ვერ დაინახება, შეუხებელი და მიუწვდომელია, მას მხოლოდ გონების, განსჯის თვალთ თუ მივწვდებით.

აქ არის სწორედ ესთეტიკურისა და გნოსტიკურის ერთობლივი რელიეფური წარმოჩინება, რისი დიდოსტატიც, ჩემის აზრით, ვაჟა ვერისელი ბრძანებდა.

საგნებთან და მოვლენებთან კონტაქტში რომ შედის, პოეტი ყველაფერს აღიქვამს, რასაც მისი სმენა და ხედვა, ყნოსვა, გემო და შეხება მისწვდება, მაგრამ მას მხატვრული ხედვა აქვს და ამ ხედვის თავისებურებაა ბევრი რამ ჩამოაცილოს ნახულსა და გაგონილს, რომ მან ხელი არ შეუშალოს ზოგი რამის გაზვიადებაში, მის ამაღლებულად ჩვენებასი.

აკაკიმ ეს ზუსტი ფორმულით გამოხატა:
ენაც მას ამბობს, რაც სმენას

სხვისაგან გაუგონია,
ან თვალს უნახავს და ჭკუას
გაუზომ-აუწონია.

სწორედ ეს „ჭკუას გაუზომ-აუწონია“ არის ის მიჯნა, რომელსაც ევალა გზა გადაუღობოს ყველაფერს, რაც დასახატავი სურათისათვის უმნიშვნელოა, რომელიც ხელს უშლის განზრახული ნიუანსის გაზვიადებას და ამარღებულის წარმოჩენისათვის საჭირო არ არის.

მეცნიერული ენით რომ ვთქვათ, ეს აბსტრაგირებაა.

განვიხილოთ ამ თვალსაზრისით მომდევნო, მეექვსე ლექსი ვაჟა ეგრისელის წიგნიდან „ნათელსილვა“:

ვითარც ხსოვნა და არდავიწყება –
ლაჟვარდოვანი ნაკვალევი.

მისდევს გლისერებს

არაგვებად და მგვრგვინავ თერგებად...

და... ფსკერზე მშვიდად ვინც განისვენებს

ზღვა ზვირთებს ხშირად ცად აღმართავს იმათ
ძეგლებად.

სრული მხატვრული სურათია ამ ლექსში წარმოდგენილი: მიდის მოტორიანი ნავი ზღვის ზედაპირზე, რომელსაც ლაჟვარდოვანი ნაკვალევი მისდევს, ხან არაგვსა და ხან თერგს რომ ჩამოგავს. ზღვა ზვირთებს აღმართავს ხოლმე ცად ზედიზედ, რომ-

სხლობენ თეთრი განთიადები.

თითქოს დედამიწის პლანეტარულ წრებრუნვას გამოეთიშნენ მთები, მთვარის შუქზე მოდიან ბუხუნით და უფსკრულებით პირდაღებულნი არაგეს მძიმე ტორებს ადებენ... ღამეა და მის მიღმა ვარსკვლავებით გადახურული თეთრი განთიადები სახლობენ. ესთეტიკურს შეეწევილა გონივრული (რაც „ჭკუის გაუზმო-აუწონია“) და მკითხველი პოეტის მიერ დახატულ სურათში აზროვრივად ამ განთიადებს ნათლად ხედავს.

ესაა სწორედ სახითმეტყველება – წარმოსადგენი რეალობის მხატვრულ-ესთეტიკური წარმოსახვა.

რაც მხატვრულია, იგი მრავალსახეობრივია და ნიუტონის ხინომივითა და არქიმედეს კანონივით ზუსტად ვერ ჩამოყალიბდება. მხატვრული მრავალსახეობა მიიღწევა ეპითეტების, შედარებებისა და მეტაფორების საშუალებით, გამდიდრებით სათქმელისა და მისი განსაკუთრებით. ეპითეტი, შედარება და მეტაფორა, – ეს არის მხატვრული სახე ვიწრო გაგებით, ხოლო განსურათება არის იგივე მხატვრული სახე ფართო გაგებით.

ჩვენ მოვიტანეთ მხოლოდ შვიდი ლექსი ვაჟა ეგერისელის წიგნიდან „ნათელხილვა“, რამაც მოგვცა საშუალება გაგვეშუქებინა სახითმეტყველების თითქმის ყველა ძირითადი საკითხი. სხვანაირად რომ ვთქვათ, ამ შვიდმა ლექსმა შეგვაძლებინა ჩაგვეხედა პოეტური მხატვრული მეტყველების დიდ სამყაროში.

ახლა წარმოვიდგინოთ თუ რამდენად გაფართოვდებოდა ეს სამყარო, ამ წიგნში მოთავსებული ყველა ასორმოდგაექსი ლექსი რომ მოგვეტანა და განგვიხილა!

სულ კი ვაჟა ეგრისელის წიგნებში ათასობით მშვენიერი ლექსია თავშეფარებული, ეს ჭეშმარიტად დიდი პოეზიაა.

ჩავიხედოთ სხვა წიგნებშიაც:
დრო მოაჭენებს ათასწლეულებს...

და ცის ტაძარში

მლოცველივით მარტო მდგარ მყინვარს
უნაოჭდეება დარდებისგან
მაღალი შუბლი.

შორით რომ გაკრთა,

ელვა არა,

ესაა ბრწყინვა –

ბნელ წარსულიდან

კოლხთა მიერ ნატყორცნი შუბის.

ეს ლექსი მომაქვს ვაჟა ეგრისელის წიგნიდან „მოლოდინი“. იგი მხატვრული პოეტური მეტყველების ნიმუშად შეიძლება ჩავთვალოთ, მისი ყველა სტრიქონი სახითმეტყველებაა:

„დრო მიაჭენებს ათასწლეულებს“: გაჭენება ცხენების შეიძლება, გამჭენებელი, მხედარი შეიძლება იყოს, ანდა საფრთხე, რომელიც მოსწყვეტს ხოლმე ცხენს ადგილიდან და გააჭენებს, ანდა წვდომა თვით ცხენისა – მსწრაფლ მოიცვალოს ადგილი, ეს მხე-

დარი, ეს საფრთხე, ეს ნდომა ერთ ცნებაშია მოთაფსებული – „დრო“.

ათასწლეული – ცხენები, მეტაფორაა.

„ცის ტაძარში“, ცა წარმოდგენილია ტაძრად. ეს შედარებაა.

„მლოცველივით მარტო მდგარ მყინვარში“, შედარება მყინვარისა მლოცველთან.

„უნაოჭდება დარდისაგან მაღალი შუბლი“: აქ მაღალი შუბლი მყინვარისა და ეპითეტია, ხოლო დარდისაგან უნაოჭდება – მეტაფორაა.

„შორს რომ გაკრთა, ელვა არა, ესაა ბრწყინვა“: აქ ელვაც და ბრწყინვაც შედარებები ა.

„ბნელ წარსულიდან კოლხთა მიერ ნატყორცნი შუბი“ – მეტაფორაა.

როგორც ვხედავთ ლექსი, შოთა ნიშნიანიძის სიტყვები რომ მოვიშველიოთ, დანადმულია მეტაფორებით, ეპითეტებითა და შედარებებით და იმის ნათელ სურათ გვაძლევს თუ როგორ იქმნება მხატვრული სახე განსურათება-გათვალსაჩინოების მეშვეობით.

მოვიტანოთ ამავე წიგნის მეორე ლექსი და მისი მხატვრული სახეებით „დანადმულობის“ საილუსტრაციოდ ყოველი სახის გვერდით იქვე მივუთითოთ ფრჩხილებში:

ზღვა, როგორც აკვანს (შედარება)

დასცქეროდნენ მეზღვაურები

და აღვიძებდნენ „ავე-მარიას“ (მეტაფორა),

ხოლო ცის დახრილ ლაქვარდოვან (ეპითეტი)
ტოტზე ბოლავდნენ (მეტაფორა).
და შედამებას მხიარულად სტვენენ შაშვები
(მეტაფორა)

მზე ზღვის კიდეზე ირწეოდა,
როგორც ხომალდი (შედარება)
და დროს – კაპიტანს (შედარება)
სთხოვდა ნების ღუზის ჩაშვების (მეტაფორა)
მხატვრულ სახეთა სიუხვე პოეტის ამ მხრივ ვა-
ჟა ეგრისელს დღეს ბადალი არა ჰყავს.

მხატვრულ შემოქმედებაში ყოველთვის კონკრე-
ტულობაა წარმოდგენილი თავიის მრავალსახეობით,
საძიებელი კი – ზოგადია. ამაშია კონკრეტულობისა
და ზოგადობის თანაფარდობის ერთ-ერთი კანონზო-
მიერება პოეზიის სფეროსათვისაც.

განვიხილოთ ამ თვალსაზრისით ვაჟა ეგრისე-
ლის რამოდენიმე ლექსი.

დღითა და ღამით აღარ ისვენებს,
ხეს სიცოცხლისას
მწუხარების უსვამს შალაშინს
გარდაუვალის გარდაუვალობა.
და მაინც სადღაც,
სიყვარულის ისმის გალობა
დარდით გაფოთლილ ღამის ჭკალაში.

„ხე სიცოცხლისა“, აქ ყოველი არსის სინონიმა-
დაა ნათქვამი, „გარდაუვალის გარდაუვლობა“ კი –
სიკვდილია, რომელიც ღრღნისა და ღრღნის ყოველ

არსს („უსვამს შალასინს“). და მაინც სიყვარული გალობს „ღარდით გაფოთლილ ღამის ჭალაში“, ესე იგი, ამქვეყნად.

ყოველივე ის, რაც ლექსშია ნათქვამი, კონკრეტულ სახეებშია ჩამოყალიბებული. ზოგადი საძიებელია. ის გნოსტიკურ სფეროში უნდა ვეძიოთ, აზრობრივად უნდა გავითავისოთ.

მოცემულ ლექსში ზოგადი სიკვდილ-სიცოცხლის მარადიული ჭიდილია.

მოვიტანოთ მეორე ლექსიც:

განთიადისას ღეთის განგებით

აღსავლით ვიშვით,

და ჰა, მას მერე

ღამის წყვილადს ვერთვით და ვერთვით...

მადლობა უფალს,

რომ არ გვტოვებს და

გზას გვასწავლის,

და... მზის საცეცხლურს მიიქნევს ღმერთი,

და... მივყავართ სადღაც დასავლით...

არ არის ჩართული ამ კონკრეტულ სურათში ზოგადი, რის განდობაც პოეტს განუზრახია, მაგრამ ბევრი ძიება როდი გვჭირდება მის მოსანაცავად: დაბადებისთანავე არსს ყოველს სიკვდილი ჩაესახება ხოლმე სხეულში (ამ ლექსს თუ წაიკითხავს და წარმოიდგენს, – ღმერთი სიკვდილისაკენ მზის საცეცხლურის ქნევით მიმაცილებსო, – მკითხველს იმ ზოგადის აღმოჩენა ალბათ დიდ სადარდებელში არ

ჩაადგებს). თავად კონკრეტულობა ხომ მრავალსახეობის ერთიანობაა? და ეს ხომ თავისთავად ზოგადობაა?

ვნახოთ, როგორც სახიერდება კონკრეტულობა ზოგადობად ვაჟა ეგრისელის ლექსებში.

ტოტიდან ტოტზე ჩამოხტის წვიმა,
ფანჯრის მინას კი მიჰკვრია ბავშვი
და მიუჭექყავს ცხვირი
და სახე.

ფიქრობს:

ცა როცა გადუჭერს სახრეს,
ატირდებიან ღრუბლები მაშინ.

ამ ლექსში ზოგადობა საძიებელი არ არის, იგი თვით კონკრეტულობის მრავალფეროვნებითაა წარმოდგენილი ერთ მთლიანობაში.

კოტე მელაშვილი

მწერალი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი, აკადემიკოსი

*ნაწევები წიგნიდან – პოეზიის
სამყაროში სამოვ ზაუროდ*

გავრძელება შემდეგ ტომში

ჩამავალი მზე

ღამეულ გზებით უნდა იაროს,
უნდა გადაელოს ცხრა მთა,
ცხრა ველი,
დიღამდე შორი უღევს მანძილი
და... მზეს ჩამავალს –
საყელოში ჩავაგლებ ხელებს,
რომ დღეს სიცოცხლე
გავუხანგრძლივო.

1969

ოღოია,

ჩელა,

ურმული

ათასწლეულთა,

უფრო იქიდან,

ფეხზე დამდგარი მუდამ ვუსმენდი,

როცა მატკობოდა

„ოღოია“, „ჩელა“,

„ურმული“.

და, ჰა, მას შემდეგ, ვარსკვლავების

ოქროს ღურსმებით,

საქართველოს ცას –

ვარ მილუსმული.

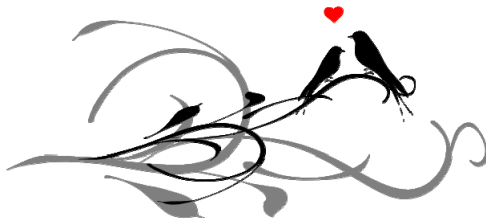
1961

ნაციხართან

როს გაერთა ლანდი მეციხოვნეთა,
წარსულის სევდა
უცებ მოდიდა,
რომელსაც დარდის ფერი ედება.
და... წამს, შეგაკრთობს
ციხის ლოდიდან,
მდრინავი ლომის შემოფეთება.

1970

უცხო მზეები

შიშველ-ტიტველი ყინვა
სადღაც დაკანკალებდა...
თეთრი თითებით ღამე
თოვლს ქსოვდა,
ცათა მიღმა კი ვარსკვლავებმა
ბევრი იხეტეს...
გამთენიისას თვალებდათხრილი
მთვარის ფერსოდან
უცხო მზეებმა –
გამოიხედეს.

1969

მიზანო

გვიან,

მაგრამ ღვთისმოსავმა,

თავი შენი შეიცანი!

(შავი დღე უდგათ მაცილებს!)

და... ნატყორცნი შენ

ისარი,

მწვერვალებს გადააცილე...

1973

მარებს და მაკრისებს

ხსოვნის ცივ მწვერვალზე შემდგარი,
ვეძახი მარებს¹ და
მაკრისებს²,
ახვიცს³,
კარკასს⁴ და
მელანხოლს⁵!
მე, იმათ არაფერს ვაკისრებ,
მხოლოდ ერთხელ მომეჩვენონ..
და მენახონ.

1969

^{1,2,3,4,5} – კოლხური (ქართველური) ტომები.

ექვსი...

მე,

ძმობას მრავალი მპირდება,

სიმრავლესაც ვარ ჩვეული...

მაგრამ მწამს ვერავინ

გამიწევს!!!

მიწაში მე ექვსი ძმა მიწევს,

ექვსივე –

სხვათაგან რჩეული.

2015

აია, შამაში

ათასეულ წლის მერე,
ღვთისმოსავი სვანები,
თაფლის სანთელს უნთებენ
(რაა ცუდი ამაში?!)
და დღეობას უხდიან
აიას¹ და
შამაშის.

1966

¹ „აია-მიშლანდელ (სვან.) – „მზის დღე“. მზის ღმერთის შამაშის ცოლი ან საცოდე. აია – კოლხეთის (ძვ. წ. აღ. VIII-VI სს.) სახელწოდება.

შემოდგომა სამეგრელოში

მეგრული ეზო –

სამოთხეს მოჰგავს,

სიმინდის ზღვა-ყანას

არ უჩანს ნაპირი.

მეზობლის ღობეს კი

ისე ატოტებია გოგრა,

თითქოს პატარა ბავშვი

მეზობლის ეზოში გადასვლას

აპირებს.

1969

ხილვა: ხედი კავკასიონის

ძნელია, განა იოლი!

მთები მეც გადამილახავს,

მწვერვალზეც მდგარვარ

ინახად,

მაგრამ კაცს გახდის

უნახავს,

ვისაც რომ კავკასიონის

ხედი –

თურსოდან უნახავს.

1983

ეპიტაფია

ცოტა მყოფნიდა...

არ ვიყავი ბევრის მდომელი!

არც ოქრო-ვერცხლი,

მარგალიტი და არც გიშერი.

და მეც, ისე, ვით მაკედონელი,

როგორც მოვედი,

მივალ შიშველი.

2020

წუთისოფლის მგზავრები

უამური ხმა ისმის,
საიდანდაც ზარების,
იყვნენ...

აღარ არიან.

წუთისოფლის მგზავრები:

ნოტოზავრი,

კენტოზარი,

ბაროზავრი,

პტეროზავრი...

და ტირანოზავრები...

1962

ღამის ფრინველი

ღამის უამურ სიმყუდროვეში
ციცქნა ბილიკად
მზის დამფინველი, –
გაკრთება ელვა, ვითა ფიჩორი.
მთვარე კი როგორც
ღამის ფრინველი,
მიჰყივის სივრცეს –
სიმარტოვეს
და ცივ სიშორეს.

1965

უთანაფიშთი

ბევრი ათასწლეულის

მერე არ ჩანს აქედან,

კაცი, ვისაც ვუძღვრო,

(ნიადაგ დარჩელივით.)

ერთადერთი შუმერი –

დიდი უთანაფიშთი,

წარღვნას გადარჩენილი.

1964

* * *

ზეცის თაღამდე,
ვინც აღმაზევა,
ახლა არყოფნის ამბორით
მაბრუებს
და ქვა-მარილზე მგზავნის
აღზევანს...
უკან არასდროს არ დამაბრუნებს.

2020

ვერები სსაფლაოზე

ცისკემ დგანან, ვით ვერება
და სიმწვანეს
წუხს ვერები,
თვალეში კი უდგათ ბნელი.
ამ დროს რაღა –
შევერება,
ერთ გაკრობას წამით ელვის.

2014

ფსოზი

კლდიდან –

კლდეებზე ჯიხვები,
ვითარცა ელვა ხტიანო,
სპეტაკი თოვლი მოვიდა
და მოელი საქრისტიანო,
ღამაზი მოჩანს
ფხოვიდან.

1964

შავი ზღვა

რადგან დელვისთვის
ცამ შობა,
არ უნდა იყოს გამწერალი.
უნდა ახსოვდეს წარსული,
ძველ კოლხეთის
და ელადის!
ვის რაღად უნდა ზღვა წყნარი,
ზღვა მუდამ
უნდა დელავდეს!

2001

ზამთარი

კარებზე ისმის კაკუნი,
აღბათ სიბერე მომადგა,
ცივი,
ვითარცა ზამთარი.
და გული მზისებრ ცივდება –
გაზაფხულებით გამთბარი.
ვაიმე!
წუთისოფელი,
ასე მუხთალი რად არი?!

1984

* * *

ცხოვრება მუდამ ბრძოლაა,
აქ – ზღვა,
იქით – ხევია...
იქნება გაღმა გავიდე! –
ცდა –
ბედის მონახევრეა.

1968

სქელი კედლები

არყოფნის ხმა ატანს,
სიცოცხლის თხელ კედლებს –
დიქტის.
ვითარცა ჩინურ ზღუდეს,
სქელი კედლები აქვს
სიკვდილს.

2019

ბიორბი სააკაძე

„თუ ვერ ვიგუებთ, ვერ შევიფერებთ,
კარგი შვილები რად გვებადება“.

ვაჟა-ფშაველა

ის გმირი იყო და სიკვდილამდე,
ტანზე ემოსა გმირის ხალათი!
და მაინც მტრებმა და ორგულებმა,
უწოდეს „მტერი“ და „მოღალატე“
მიტომ სახეზე ედო მგლისფერი,
ჩემო აპარეკ!

ჩემო გიგია!

ზოგჯერ კარგ შვილეს,
რად ვერ „ვაფერებთ?!“

მეც, ვით დიდ ვაჟას,

ვერ გამოგია?

1963

* * *

ცაზე და დედამიწაზე
ვერ ვაკეთებდი არჩევანს,
ათას გრიგალში ნარწვევი...
და ათასობით –
„ფსალმუნი“,
მარცხენა არა,
მარჯვენა,
მუხლზე მაქვს გადანაწერი.

2020

მამა – უფალს მივუახლოთ

წუთისოფლის იმედი კი,

მოკვდავთ ცოტა გვრჩება.

ყველა წავალთ ამ ქვეყნიდან,

აქ არავინ რჩება!

მაგრამ,

ჩვენ კი სიცოცხლეში,

სიყვარული უნდა ვნახოთ.

და სინელის* „კიბეზე“ სვლით.

მამა-უფალს მივუახლოთ!

1964

* იოანე სინელი – „კიბის“ აღმწერალი

შარისევლები

უფალის რწმენის შარაგზაზე,
დაფნის ნაცვლად
ხავსს უფენენ.

უნასავით კვლავთ სისინი...

თვალმაქცობით,

ცად ისინი,

ვერ კპოვებენ –

სასუფეველს.

1971

ბანთიალი

თენდება! –

მზე მოდის,

იღვიძებს ყოველი.

თენდება! –

სიცოცხლეს ბუნება მოელის.

თენდება! –

ვით ღოცვა დგას –

სვეტიცხოველი.

1973

* * *

სიშორის ტოტზე ჩამომსხდარ
დრუბლებს,
ცა ელვის ლახტით
თანდათან შლიდა,
ეფინებოდა მთებს ფერი ლილის.
დილის ნაპირთან ზღვა
თვლემდა მშვიდად,
მაგრამ მოვარდა გრიგალი და...
დაუფრთხო ძილი.

1964

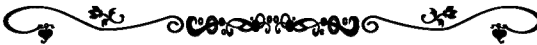

მაინც ტკბილია სიცოცხლე

არ ჩანდა ღრუბლის ნასახი,
თავს რომ დამატყდა ავღარი!
წავიდა დედა!

და მამაც,
თავისი ნაამაგართი!!!
მაინც ტკბილია სიცოცხლე,
მისი ცით,
ზღვით და
მთა-ბართ.

1965-1983

* * *

კართან თუ კარის დირექსთან
ჩასაფრებულა –
სიკვდილი.

ასე, რომ სულ ამაოა,
გარეთ სტომა და
სირბილი.

1970

გუდამყარი

სალი კლდეები ზეცას ერთვიან...

გზად რომ ღრუბლების

ფარა აყარეს...

მაღალი მთებით –

მუდამ მაყარი,

ქვეყნად ერთია –

გუდამყარი.

1965

შენმა სიტყვამ ამატირა

გსურს,

მშობლიურ ქართულ სიტყვას,
ღულაბად და ექცე კირად.
ხარ პატრონი ოცი გულის.

შენმა სიტყვამ

ამატირა,

ვითარც პეტრე მოციქული.

1967

* * *

არაბი,

თათარ-მონგოლი,

მოითარებოდნენ როცა ბარს,

აუყვებოდნენ მათა პირს,

მაგრამ ბუხსაც ვერ

უფრედნენ,

სონდის ციხეს და

სიპის კარს.

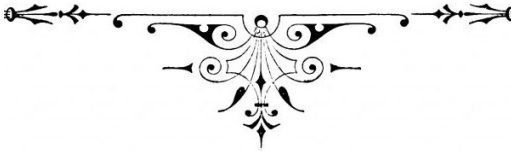
1965

ოს

გაჩენიდან ცის და მიწის,
კვლავ ფარული მიდის ომი...
ზევით მიდის
რაც რომ იწვის.
და „ის“ მისხალ-მისხალ წონის,
ცას – ცის რჩება,
მიწას – მიწის.

1991

ანანურთან

თეთრი ღრუბლის ფოთლებივით,
ფარა სერებს შეჰფენია,
ხმები ატკობთ საღამურთა.
თეთრ არაგვს კი ხმლის ჟღარუნი,
კვლავ ჩაესმის
ანანურთან.

1963

თბილისის დილა

დასაველეთიდან წამოღებული,
აღმოსაველეთით მზის კოცონი
ბნელში ენთება.

და მერე ღამე გადამალავს
ოქრონარევ ვარსკვლავთა
სილას.

და მტკვრის ლილაში ამოაველებს
თბილისის დილას

ცა და...

მტრდისფრად კვლავ გათენდა.

1960

ფშავ-ხევსურეთში

ლაშარის მაღალ გორიდან –
დავყურებ
ფშავს და ხევსურეთს,
თითქოს დევთაგან ნაცემი
მე მტკივა ყველა
სახსარი,
საშველად ვუხმობ კოპალას!
მაგრამ არც მისი ხმა ისმის,
არც დევის....
არც იასხარის.

1965

ცისარტყელების ჰამაკი

ღელვის იქიდან მოვარდნილები

ცივი ქარები –

პონტოს ევქსინის,

ცეცხლს უკიდებენ და აბრტყელებენ...

შენ კი, წარსულის

შოთრეული კარი ექვსივე,

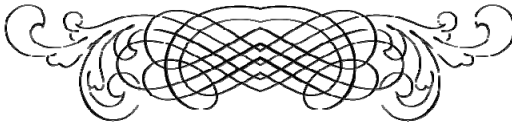
ცივად მოხურე:

და სიდიადე საქართველოს

ცის და კოლხურის

ჰამაკში გაიწევს ცისარტყელების.

1970

სიყვარულის დიდი ტაძარი

ამ ტიალ წუთისოფელში,
ხომ შეიძლება ვიღაც გიყვარდეს!
გულზე გეკიდოს
ტრფობის ხანძარი.
და მას აუგო მარადიული
სიყვარულის –
დიდი ტაძარი.

1966

მეცხოვენი

სამშობლოვ ჩემო!

ვარ შენი მეცხოვენი,
რადგან კოლხეთის –
დიდ წარსულში,
მე,
შენ გიპოვენი.

1961

მრავალი ათასწლეული

ცხრა ძმის და არაგველების,
მოდინ ნაშიერები...
მტრებთან ბრძოლებით
დაღლილნი,
მაძღარნი,
არ მშიერები.
მრავლობდეს ერი ქართველი,
რომ მტერი ჰყავდეს
ძლეული,
რადგან ბრძოლით აქვს განვლილი,
მრავალი ათასწლეული.

1989

დილემა

ქვეყნად ნურავინ

ნუ გაიოცებს:

რომ ვარსკვლავების ვითვლი
იარებს...

სამშობლოვ ჩემო!

აჰა, სიცოცხლე,

მაგრამ სიკვდილს კი,

რა ვქნა,

ველარ გაგიზიარებ!

1969

პითომ ფილოსოფია

ცოტა გვაქს?!

გმტრობს ცოლ-შვილი,

ბევრი?!

ბევრი გვაქს მტერი.\

სულ არ გვაქს?!

ვაჰმე! –

მაშინ ხარ,

მიწა,

ან მიწის მტვერი.

1971

ფშავლის ქალები

პოეტ ნინო უძილავს

მზით და სიცოცხლით მოსილნი,
საესე მთის იდუმალებით,
დღისით ფარტენას მართავენ...
და ფშავში,
ფშავლის ქალები.
საჩოხე მატყლს კვლავ
ართავენ.

1999

საუკუნე მეოცე

„კოლხურ ფსალმუნთა“ 100 – ტომეული,
მოულოდნელად რომ გაიზმორე,
მხრები აწურეს მაშინ წნორებმა!
საუკუნესაც ჩუმად იზომებ,
მაგრამ...
მხრებზე –
გვეიწროება.

1999

წუხილი

რაც თბილისიდან წავედი,
თავსა ვგრძნობ
მე დაჩაგრულად!
რადგან, რამდენი წელია,
არაგვს არ მივსალმებივარ,
არც ჩარგალსა და...
ჩარგლულას.

1983

ვითარცა ფაზისს

და ხობოსს

სიყვარული რომ მეწვია,

მთამ,

ვითა დედა-მშობელმა,

ცხოვრება გამილამაზა...

მიტომ ჩემთვის სხვა პეწი აქვს –

ვითარცა ფაზისს

და ხობოსს,

არაგვს,

იორს და

აღაზანს.

1976

აშენა ციხე-ტაძრები

ქართველთა დამაქცევართა,
არც ხორცი დარჩა,
არც ძვლები.
მათთვის რთველი აღარ რთველობს.
ნიშა ხარმა –
საქართველოს,
აშენა ციხე-ტაძრები.

1968

სული და ხორცი

ცრუსა და ცბიერ საწუთროს,
რალა ვქნათ,
ვერ ვეპუებით.
და მიტომ ვხდებით ავადა!
სული ზეცისკენ –
წავა და...
ხორცს შეჭამს ჭია-ღუები.

1980

სენტეცია

როგორც სანთლები –

ერთ საშანდღეში,

ერთად იწვიან და ერთმანეთს
ისე ათბობენ.

ასე,

ადამიანებიც –

კიდიდან კიდით,

დადგნენ გვერდი-გვერდ.

და არ ჩატეხონ –

სიცოცხლის ხიდი.

1989

გზა უფლისკენ მიმავალი

მღელვარი და ბობოქარი,
ეს ცხოვრება –
მღვრიე ზღვაა,
მოკვდავს მიტომ ბევრს ავალებთ,
გზა ბევრია,
მაგრამ სხვაა,
გზა – უფლისკენ მიმავალი.

1963

შეგონება

მდიდარი თუ ხარ,
 მოწყალებაც უნდა გაიღო,
 რადგან არ ყოფნა,
 ვით უპოვარს,
და ვით უქონელს,
 შენც ყოვლის მქონეს,
 გრიგალივით –
 ჩამოგიქროლებს.

1922

სხვისი სამარე

მოვლენ ნათელში ცრემლის ამარა,
და მერე სხვათა
დასამარებას –
შესთხოვენ უფალს და ცის კამარას,
მაგრამ არ თქმულა,
ქვეყნად სულიერს,
რომ ამოევსოს –
სხვისი სამარე!

1968

ბერთის განთიადი

ორასი წელი ბნელოდა

და,

ჰა, გათენდა დილა.

ბერთაში ბერ-მონაზვრები

განგებამ დაადგინა.

და ლოცულობენ შვიდგზის,

ვედრება ადის ღმერთთან.

სასწაულმოქმედ თევზებით,

იკურნებთან ბერთას*.

1998

* ბერთა – (წალკის რონი) მონასტერი.

სცილა და ქარიბდა

მათრობელაა სიცოცხლე,

ვითარცა თაფლი იელის,

და მაინც ბოლო ერთია,

მდიდართა და ღარიბთა,

რადგან ორივეს

წინ ელის,

თავის სცილა და

ქარიბდა.

1988

ფშავი

ვაჟას მთებთან მივდივარ,
ვაჟას ლექსების ნაღართ,
ნისლის თავსაფარს მიქნევენ
მთები მოსილი ჭადართ.
ბარად ზაფხული ყვავილობს და ჩქევს
სიცოცხლე უღევი...
სიხარულს ვეღარ იტყვენ,
ნაღველით საესე გულები.
ჩემი ღამაში სამშობლო –
ედემის შესადარია.
მთის დედოფალი – მყინვარი,
ამაყად დაცქერს დარიალს.

1961

უღმერთოებს

ნუღარ აჰყვებით გულისთქმას,
ავი ფიქრებით მოცულნო!
როდესაც გაგიჭირდებათ,
თქვენ მხოლოდ მაშინ ღოცულობთ,
მაგრამ იმას კი არ ფიქრობთ,
რომ ძნელად მიგეტყვებათ!

ილოცეთ...

იქნებ გიშველოთ –
ღმერთმა და...

დამისთვეებმა.

1973

წუხილი

ხშირად შემპყრობს ფიქრები –
ვაი, თუ წუთისოფელმა,
უცებ „ანდერძი“ ამიგოს“
და ჩემი წასვლა,
ვით მოსვლა,
ქვეყნად ვერავინ
გაიგოს!

1990

მაკედონელი

ვინც სხვის სამშობლოს ანგრევდა
და ციხე-კოშკებს ლეწავდა,
მთელი სამყაროს მეფობა,
ვისაც ერთბაშად ეწადა,
ისე წავიდა იმ ქვეყნად, მიუსაფარი,
ეული,
წაიღო ოთხი ფიცარი – სუდარა
შემოხვეული.
მისი ხმის ექო საზარი,
ახლა აღარსად გაისმის
სხვისი მიწების მოსურნეს,
ოხრად დაურჩა თავისი!!!

1989

ნატვრა

უკეთესს რაღა ვინატრებ,
ჩემო მთის ქალო –
ნიურა!
ე, მავ ბაგეთა ბადაგი,
შემასვა –
ყოველწლურად!

1964

ღრო

ღრო –

მკურნალიაო,
უთქვამთ ძელებს,
თანდათან ამაში ვრწმუნდები,
რადგანაც სულ მიდის,
მიდის და...
უკან არასდროს ბრუნდება!!!

1988

მწუხარება ოკეანეა

მოვალთ და ქვეყნად –

სიხარულით ვმღერით

და ვმღერით...

და ღოცვად გვიჩანს –

ბაღასის ღერი.

მაგრამ არ ვუწყით –

მწუხარება ოკეანეა,

და შავად მღელვარს,

არა აქვს ფსკერი.

1967

სიყვარულის იყავ მთესავს

ილოცე ღმერთი –

ჩვენი რწმენა და

საესავი,

(რადგანაც ბოლოს ჩვენი სახლი

ერთი ადლია!)

და სიყვარულის იყავ

მთესავი,

თორემ იმ ადღ –

ბელტ მიწასაც

დაგამადლიან!

2000

სამართალი

დასაბამიდან ჩემს მამულს –
მტერი ებრძოდა აშარი,
გულდრძო და
დაუძინარი.

მაგრამ მათ ერგოთ სამარედ –
ფსკერი ზღვისა და
მდინარის.

1989

უსაშველო

სიძულვილის ზღვა ბობოქრობს...
ვისრჩობით! –
არჩანს მაშველი!
ქართველებს წიწილებივით
მთელ მსოფლიოში
გაფანტულთ,
ადარ დაადგათ საშველი!

2003

თვით მაცხოვარი

იგი მწყემსია,

ჩვენი კი – ცხოვარი

და განკითხვის არ გვაქვს

უფლება!

მტყუანს და მართალს

განიკითხავს –

თვით მაცხოვარი

1974

შეზონება

ადამიანო! –

იყავ მართული,
რომ შენი საქმე –

მოკაშკაშე,

შუადღის ზეს გავდეს.
და ასე, როგორც,

ვით წინაპარი,

სიყვარულის მწვანე ხეს რგავდე.

1977

ადამიანი მოვარუბე

ადამის მოდგმა მოვარუბე,
მაღლე ყანასაც დათესავს,
თან კომბაინსაც აიტანს,
მომკის,
ადგილზე გაღეწავს.
თავზე დააყრის მეხ-ტეხას,
მშვიდობის მტრებს და
გარეწარს.

1970

ფუტკრები

ვარდ-ყვავილებს ესევინ,
სიხარულის პირებიანს.
გაზაფხული უტკებათ!
საფუტკრესთან ირევინ –
მღვრიე ჯარი
ფუტკრების.

1960

სიცოცხლე

რადგან სიცოცხლე არის სასახლე,
დღეების კარებს ვკეტავთ
და ვიღებთ.

ჯერ სინათლეა...

და აღარ ბნელა!

და ჩვენ ცხოვრების ბობოქარ

ტაღლებს,

დასაფლეთისკენ მივყვებით ნელა.

1993

თავმოფონე

უფალზე მიტომ ვფიცულობ,
ჩემი ცხოვრების კოცონი,
ანთო...
ააბრიალა...
მიტომ ვარ მე თავმომწონე,
სამშობლოს ცა რომ
დამეურებს,
ასე ლურჯი და
კრიალა.

2001

ღარილის კარები

ესმის თერგის ღრიალი –

მყინვარწვერს და

ღარიალს

ამოვარდა გრიგალი,

ისევ არივ-დარია

ღრუბლები და...

შეება მთებს –

შავ რკინის კარიანს.

1962

ზღვაზე

ალაზა ხათაურს

ვითარც ჭირისუფლები,
 ტალღები თმებს იშლიდნენ...
 მაგრამ უცებ იელვა...
და გიკვირს შენ –
 მთიელ კაცს,
ზღვის ღელვაც და...
 სიმშვიდეს.

1969

* * *

შატილისკენ ვიჩქარი,
მსურს რომ დავლაშქრო
მაღალი,
სალი კლდეები ფრიალო!
გზას რომ მიბნელებ!
„გადმიშვი!“
ნისლო,
შენ ოხერ-ტიალო!

1977

მითომ ფილოსოფია

წყვილადში მავალ –
ცხოვრების გზაზე,
თავის შეცდომას –
ვინც დაინახავს,
ვინც უნდა იყოს –
ქართველია თუ
ბერძენია,
ის ჭკვიანია,
სხვა კაცია,
იგი ბრძენია.

1969

გლეხ-კაცი იმედია სოფლის

ხნავს,

თესავს,

ნიადაგ მუშაკობს...

მოყვრისთვის ღია აქვს კარი.

და თავის დადენილი ოფლით,

ნახირით,

უშქარი ცხვრის ფართით,

გლეხ-კაცი –

იმედია სოფლის.

1960

კაწალხევეზი

გიყურებ,

ვხედავ ვერ ვძღვები,

სალი კლდეების ხვევნითა...

ღიაა მათი ჭიშკარი,

შენ კი საითკენ

იხქარი,

მთის ქარო კაწალხევეითა.

1977

**ღვნალის* წმინდა ბიორგის
ეკლესია**

სულ მალე საწყმსო მაცხოვრის,
ვით ფაიზისზე და
ნილოსზე,
ამოვა აქ ანანურთან
და მუხლმოყრილი ალაღად,
ახალ ტაძარში
ილოცებს.

2011

*ღვნალი (დუშეთის რაიონული ეკლესია).

გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ ი მ ი ა შ ი

არაგვისპირს ჩამომდგარან მთები
და უპყრიათ –
გაზაფხულის ფუნჯი,
მზეს ხატავენ მანათობელს დილის,
მეც,
ვით ვაჟა,
ხელთ ავიღებ ხურჯინს
და ვეწვევი –
ჩემს საყვარელ
თბილისს.

1967

რა ამბავ მოხდა ელოსა

რომ ისმის ფარ-ხმლის უღარუნი...
იქნებ თორღვიას –
პურ-ღვინო,
მოვრალ ღვევებს აღარ ეყოსა.
ეჰ!

მენაც გამაგებინა,
„რა ამბავ მოხდა ელოსა“.

1969

არაბუს

არაგო!

საით იქჯარი,

შენი შავ-თეთრი მერანით?!

ნუთუ ისევ გდევს მომხდური,

პირსისხლიანი,

ვერანი!

მაგრამ შენ –

ორბის ფრთებიანს,

ვერ დაგეწევა

ვერავინ!

1972

მთის მონატრება

ბარად მთის კაცის ფიქრები,
შუა ზამთარი რომ იყოს,
აყვავდებიან ატმებად.

ბული,

საგულეს ვეღარ ძლებს,
მთა როცა მოენატრება!

1971

არაბზს

ნეტავ,

რა სევდა გაწუხებს,

ან საით მიექარები?!

იქნება მიგაქვს ბარისკენ,

არაგველთ დანაბარები!

იქნებ ერეკლე ბატონმა,

ჩამოჰკრა ომის მიზრაფი –

საშველად ზვირთთა

ფარ-ხმალით,

მცხეთისკენ მიტომ ისწრაფი...

1989

ფშავში

მწუხრია,

ფშავის ქედები,

ყომრალ ღრუბლებში

არ ჩანან,

მაგრამ თავს ადგათ ნათელი –

ლუკას¹,

თედოს² და

ბაჩანას³.

1963

¹ ლუკა რაზიკაშვილი – ვაჟა-ფშაველა.

² – თედო და ბაჩანა რაზიკაშვილები, ვაჟა-ფშაველას ძმები.

**ტერენტი გრანელი და
ნიკო სამადაშვილი**

დრო სასტიკი და ცბიერი,
მათ ზესვლას
ვედარ ანელებს!
თუმც ერგოთ დაფნის მაგიერ,
ყვავილი შავად გაშლილი!!!
მაინც გაბრწყინდა ვარსკვლავი –
დიდი ტერენტი გრანელის
და ნიკო სამადაშვილის.

1976

ორ წყალთან

მთები შეყრილან ორ წყალთან
და ისმის ზვირთთა
ხმაური:

რა ქნან,
ღექსები სწეურიათ,
და ფშაველის ნაგრამის –
აღაზა ხაიაურის.

1973

ქალღველები ლაშარში

ლოცვებით და მზით მოსილებს,
ღვთიურებს და
ღვთისმოშიშებს,
რა გამოლევს მთაში ბერებს
ლაშარში ვჭკვრებ
ფშავ-ხევსურებს,
ქალღვევლთა –
ნაშიერებს.

1976

მზის ყანა

ოქროდ გადაშლილ ფერდობზე,
სადაც მთებს იქით –
ხევია.
წინაპრებს პურის ყანისთვის,
„მზის ყანა“* დაურქმევიათ.
შტერად დამდგარან ქედები
და გზას გაცქერენ მოლიპულს,
მთები კი ჩუმად ნატრობენ –
დიკას,
შაეხას და
დოლის პურს.

1967

* მზის ყანა – ადგილია ფშავში, სადაც ამჟამად არაფერია ცხოვრობს.

პარას ჭალა

ისევ მოისმის კვნესა

და ოხვრა,

სადღაც სიკვდილი,

სიცოცხლეს ჩაგრაავს

ცხოვრება მაინც იმედის –

თოხით,

პარას ჭალაში –

„მზის ყანას“ მარგლავეს.

1978

ნინო კაბალოკიელს

წმინდა ქალწულო,

დედაო!

ვითარცა დიდი ფშაველი,

მეც,

შენზე ლექსებს ვბედავო,

ვაზის ჯვრით მტერი შემუსრე,

ბოდბეში ზედიზედაო...

ახლაც,

ჩვენს შორის გვეგულვი,

მიტომ ვარ ასე მხნედაო.

1977

მაღალი არის უფალი

უდიერად ნუ ექცევი
სხვას,
და ნუღარ გზავნი ლეთას,
დღეს ხარ და ხვალ არ იქნები –
ასე ლაღად,
ასე მხნედა!
მაღალი არის უფალი,
ღმერთი ყოველივეს ხედავს.

1987

არაბჳს

რამ დაგაღონა არაგო!

ჩამოგიყრია ყურები.

თვალები ცრემლით გეკსება,
ვისზე ხარ დანადურები?!

კოპალას ქვასთან მოისმის,

დევთა ყაყანი უღევი...

თვითონ კოპალა

არა ჩანს

და მთებს უსკდებათ გულები.

1966

* * *

ვითარც მელექსე ყარიბი,
მთა-ბარად დაგხეტილობ...
ხან ნიაგივით ჩუმი ვარ,
ხან გრიგალივით ვხმიანობ
მაღალ მწვერვალებს ვეწვევი
ბარადაც ჩამოვიმუხლებ.

მსურს,

ასე ვიხეტიალო,
სანამ სიცოცხლე
მიმუხთლებს.

2000

არავინ იცის, რა გველის,
ჯოჯოხეთი თუ
ცხონება!
მოსვლა წვიმად თუ ფიფქებად.
რა არის კაცის ცხოვრება,
აქ – რაა,
იქ – რა იქნება!

2007

ამაღლება

ზოგ-ზოგები ედებიან ღობე-ყორეს,
შური ჰკლავთ და
არის დავა:
რომ ვმაღლდები...
და ვარსკვლავებს
ვუწვდი ხელებს!
ეს იმიტომ,
ისევ ისე ვიმეორებ:
მე რუსთველის და ფშაველას
მხრებზე ვდგავარ.

1973

ხსენებაც კი არ სურთ ქუჯის
და სახელი ზარს-სცემს
– ცოტნე!
სიძულვილის კლდედ მოხეთქილთ!!!
ვით ვაჟას ორბს, ყვაე-ყორნები,
ეგრისელო! –
შენ გკორტნიან,
ჭირისუფალს ძველ კოლხეთის.

2014

სამშობლოვ ჩემო!

წვიმდა თუ თოვდა,

არ ვასვენებდი

დღეებს,

რომლებიც მახლდნენ მუშებად!

რადგან მე შენი სიყვარულით

ვიყავ სნეული.

ესლა,

აღერსი,

აწ მიმავალს, მეხამუშება,

სამშობლოვ ჩემო! –

რადგან შენგან არ ვარ ჩვეული.

2014

დასავლეთიდან მოვარდნილმა
სიტყვის ღვარ-ცოფმა,
იგუმანა დრომ:

– ვაჰ, თუ წამლეკოს!!!

შურმა და მტრობამ აღარ
დაგინდო,

რადგან "ქართული პოეზის
იყავ რაინდი",

რადგან ქართული პოეზიის
იყავ "შავლეგო".

2009

ვინც უღალატა ღვთიურ სიყვარულს,
მან მოიტეხა ბევრჯერ
კისერი!

მე კი იმედის ცა ამიყვავდა...
მე ბევრს ვუყვარდი,
ვით ეგრისელი,
და მეც,
ვით პოეტს,
ბევრი მიყვარდა.

2014

ნაკადულები

შავი ღრუბლები მთის წვერზე –
გროვდებიან და
არ იშლებიან,
მერე ფრთებს კვეცენ ორბიანს.
ნაკადულები ფეხშიშველები
რომ ჩამორბიან,
მტკვრის და არაგვის ბადიშებია.

1969

აზრიკა და დმანისი

აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს,
კვლავ უუამო უამისაგან,
ეშინია დანისველის,
რადგან მასში ერთად სუფევს
აფრიკაც¹ და
დმანისიც².

1998

1,2 – აფრიკაში აღმოჩენილი ადამიანის თავის ქალა, მეცნიერთა აზრით, 2,5 მილიონი წლისაა, დმანისის კი – 1,8 ათასისა.

სიკედილი სხვაა,
ვითა ებგური*,
სრა-სასახლეებს აქცევს ქოსებად!
ეს საწუთრო კი,
დღის და ღამის უღელს
შეგბმული,
მ ი ი ზ ლ ა ზ ნ ე ბ ა და...
და ჩვენს ყოფნას
მიიცოხნება...

2003

*ებგური – მცველი, დარაჯი, ტალა

მორჩა!

აწ სხეებმა უნდა მოგხედონ!

და ყური უგღონ ოქროს ბლავილს

ოქროს ვერძების...

უფრო კარგი და უფრო ბევრი

მსურდა, კოლხეთო –

შენთვის...

მაგრამ მე

ამის მეტი ვეღარ შევძელი!

2015

პელაზგი

ქოსიდან ამომავალს –
ფერი ედო მზეს იოდის,
რათუნდ ჩანდეს საკვირველად!
თუ წამით დაუეჯერებთ
ჰესიოდეს*,
– პელაზგია –
ვინც იხილა ცა
პირველად.

1978

*ჰესიოდე – ბერძენი პოეტი (ძვ. წ. აღ. VIII ს)

ფიქრი არავგს აჰყვება
და დარდმოსხმულ ციხეებს,
აუვლის და
ჩაუვლის...

უცებ,
წამით შეკრთება,
რადგან ხმა ჩაესმება
თათრის...
ბულაჩაურით!

1993

მღვრიე ათასწლეულების –
უამურმა ქარმა ზიდა
ხმა,

რომელიც ხსოვნას ჩემობს
და მოისმის არმაზიდან:

"ძევას,

სიცოცხლეო ჩემო!"

1963

გზა გვიძღვეს მოსაკურცხავი,
არავინ იცის ამ ქვეყნად,
გაივლის ვინ და
როგორა.

მთვარეა –
ცრემლის კურცხალი,
ცის ლოყაზე რომ მოგორავს.

1967

გეასა და ურანოსს

ვითარც ესე სამყარო,

ზეცაც ვარ და

მიწაც ვარ.

და თუნდ წარღვნამ სიცოცხლეს

ცეცხლად –

გადაუაროს...

ათასეულ წლის მერე,

მეც, ვით კოლხი, ვფიცავარ:

გეასა¹ და ურანოსს².

1971

1,2 – დასაბამიდან კოლხებს – გეა (დედამიწა) და ურანოსი (ცა) – ღმერთებად მიიხნდათ.

მირიად მზეთა ცეცხლი –
სამყაროს თავზე აწვიმს...
ჭრიალებს მთვარის ანძა.

და...

ჭვრეტ შენ –
"ოქროს საწმისს",
ვითარც კოსმიურ "და-მმას".

1979

მოაღწია მაინც დღემდე,
თუმც ღრო-ჟამი ედგა
გლოვის...

ერთი არა,

ასი იყო, –

საქართველოს სისხლის მწოვი

ვასაკა¹ და

ვასილისკო².

1993

1 – ვასაკა – ბაყაყი

2 – ვასილისკო – გველი

წარსულიდან მოსული
თბილისს –
ტანზე დაუკვლის –
სმა ზურნის და დაფდაფის,
დოლისა და დაულის.

1991

300 ეიფელი

შენმა კოლხეთმა პონტოს ნაპირზე
უნდა დაგიღვას,
ვით ეიფელი,
სიყვარულის ცას მწვედენი ძეგლი!
ამქვეყნად თუა სინდის –
ნამუსი,
მაგრამ...

ათასი მტერი ჰყავს ეგრისს,
შენც...
უფრო ბევრი ფარსადანი
და იანუსი.

2014

კოსმიური მხედარი

შენ,

ვით სამოცდამეხუთე,

ქართველ მორიგე ხვთისშვილს,

მთელი სამყარო გხედავს:

ურჩხულთან მარად მებრძოდ,

როგორც კოსმიურ მხედარს.

2014

ადამიანის ცხოვრება კი
ასე ყოფილა,
ყოფნას,
არ ყოფნა დასდევს
ფეხდაფეხ
და აცლის მიწას!
რაქნას სიცოცხლემ,
ღღენიადაგ
თავისთავს იცავს!

1969

ორბიტეები

ვით კადმიწმა
 ზეციური,
 გამოისხა ორბის ფრთები,
არც ნაკლები
 და რცმეტი,
ხლეეს გიქნევს ორბიტეები, –
 ელიოტის „ოთხ კვარტეტის“.

1979

მესამე ათასწლეული

კოლხი ორ ღმერთ ფიცულობდა,
ღმერთს ფაზისის და
ნილოსის...
და შენც, ვითა წინაპარი –
მზის ღვთაება
ჰეილიოსი,
ზე-ცასთან ხარ წილნაყარი.

1964

რაა სიცოცხლე!

გაჩენის დღიდან,

თავს დაგვტრიალებს

ვითარცა ძერა...

თითქოს ვუყვარვართ...

მაგრამ გზადაგზა –

გვაცმევს სიკვდილის

ღამისფერ პერანგს.

2017

წინაპარი

ნებტუნცა და

იუპიტერიც,

ეს არის ჩემთვის ხორგა და

ბოდბე,

/მინთია მზის –

წინ ღამპარი/

დაა... პირველყოფილ ადამას მოდგმის

წინაპართა,

ვარ წინაპარი.

1961

„ბედნიერი ვარსკვლავი“

/თურქული ფილმის ყურებისას/

ცრემლგარეული მოისმის ხმები:

– მოულოდელად ჩამოდგა მწუხრი,
ეჰეი,

ჰეი!

გისმობ,

გეძახი,

ეს მე ვარ ზუსრე,

– მიყვარხარ სეით!

2018

სიყვარული მამულის
ხელთ მიჭირავს ჩირაღდნად!
და ამიტომ სიცოცხელც,
ადარ მიღირს –
ჩირადაც!

1929

ზღვა

სიყვრული რომ მეწვია,

ზღვამ,

ჩემმა დედამშობელმა,

ცხოვრება გამიღამაზა,

მაგრამ ჩემთვის სხვა

პეწი აქვს:

არაგვს,

მტკვარსა და

ალაზანს.

1967

მზე და მთვარე

ამქვეყნად მოვალთ სულ ერთი წამით
და თვალებს გვიწვავს
მწუხარება –

კვამლთა და ბოლთა.

ჩვენზე დარდობენ დღისით და ღამით,
ცად მზეც და მთვარეც
და სცემენ ბოლთას.

1071

ფშავ-ხევსურეთში

წარსულისაკენ მიმავალ –
აქ საცალფეხო ბილიკებს,
წარმართი ღმერთი –
ოდი შლის.
ჩანს მტერთა ანაოხრები –
სოფლები...
ვხედავ ოდიშვილს¹,
ეგრისელაშვილს²,
ოდიშელს³ –
შთამომავალს ძველ კოლხების.

1963

1, 2, 3 – ჩანს ოდესღაც აქ მათი საცხოვრებელი უნდა ყოფილიყო.

ქართველები!

„ორი მსოფლიოს ორი მმართველი
ჰყავს: დასავლეთით ეს მე
ვარ. აღმოსავლეთით პრინცი ერეკლე“
პრუსიის მეფე –
ფრიდრიხ დიდი.

ნაშუბარს და ნაისარს,
მას ფარზე ვინ დაითვლის!
უფრო ადრე ერეკლეს,
ვახტანგის და დავითის,
ქართველებმა მრავალჯერ
ვიკინგებს თუ მონგოლებს –
აწყევლინეს თავისი
გამჩენი და მომგონი.
რკინის მოდემას ხალიბთა,
ბრძოლას ვერვინ ასწავლის,
იგი შიშის ზარს ცემდა
აღსავლიდან –
დასავლით...

1989

ბედისწერა

ადამის ძეს,

ვიდაც არა!

თვითონ ბედისწერა უსჯის –

მომავალში რასაც ჰპოვებს.

ვისი ჯაბუ და ან ქუჯი,

მე, ორივე ეგრისელზე,

ათასი წლით ადრე მოველ!

1959

მორჩილი

ქრისტეს რწმენისთვის

დამისმთეველი,

ბევრია განა ერთი და

ორი.

და ღვთისმოსავმა სხვა რა ინატროს.

მორჩილი მუდამ დგას

მრევლთა შორის,

მაგრამ ღოცვებით ცაში ბინადორბს.

1983

ქუჯიცა და ფარნავაზის

აღმოსავლეთ –

დასავლეთით,
ცისკენ ლოცვად ადის ვაზი,
და უნთებენ ერთ ღმერთს
სანთელს

ქუჯიცა და ფარნავაზიც.

და გაცქერის ქართლს და

ეგრისს –

ცა მაღალი და ლამაზი,

ერთი გულის ცემა ესმის

აქ მტკვარსა და

იქ კი – ფაზისს.

1987

რწმენა

ცხოვრება საესეა ნარეკალით,
არ მიშვებს ნათელში ვიარო,
ბევრჯერ სურდა რომ მოვეკალი.
მანვეედა სიკვდილის ხვიარებს...
გადავრჩი...
და დღემდე მოვედი,
მაგრამ სული კი,
ვერ ირჩენს იარებს.

1969

სიბერიდან თუ შორ-წარსულიდან
სულ ახალგაზრდა
მოსველ დაღლილი
და სიყვარულის ის ინფანტები,
მეცხრე ცის თავზე
სკდება ნაღმივით
და ვარსკვლავებად ძირს
იფანტება.

2018

ადამის ძეს ყოველივეს
ღმერთი აძლევსა და
უსჯის –
ქვეყნად ყოვლის შემრისხველი,
ქუჯამდე და...
მერეც ქუჯის...
იყო ვაჟა ეგრისელი.

1960

პეგასი

ცისკენ მქროლაემა პეგასმა,
ქარის ფრთები თუ
გაშალა,
ადარ ეყოფა ხმელეთის
ბილიკები და
გზა-შარა,
თუ თავის დროზე მხედარმა
არ დაუჭირა ავშარა.

1959

შრომა

თითქოს თულებს გაეტაცათ

და მიჰყავდათ გასაყიდად
ურმით....

ჭური, ვით ქალწული,
საწყაღს პირი ჰქონდა ღია,
იყო თოკით გაბაწრული.

1969

მწუხარი

ელვით დახნულ ცის მინდორზე –
გლექაცცივით მიდის მწუხარი
და უშქარს და
ურიცხეებს,
ვით სიმინდის წითელ მარცვალს
ბლუჯა-ბლუჯა
ისევ თესავს
ოქრო ნარევ მურიცხეფს¹

1973

¹ მურიცხი (მეგრ) – ვარსკვლავი.

ოთხი საუკუნის მერეც

ათასწერად მოყვავილეს –
ციცქნა ნაჭერს –
საქართველოს მოვხევ ცის
და ჩავიტან ფერიდანს,
რადგან ოთხი საუკუნის
მერეც ვხედავ საქართველოს
ცისკენ კისერმოღრეცილს.

1963

ბათუნება

ზეესმა¹ წყვლიადს სტყორცნა მეხი,
შეშინდა და ცა გაფითრდა!
და დაუსხლტდა მთვარეს ფეხი,
უფსკრულში გადაიჩეხა...
ელვაც გაკრთა...
ეს ნიშნავს რომ,
სიხუმეში –
მოდის მითრა².

1964

¹ ზეესი (ბერძ.) – ღმერთების და ადამიანების მამა, ღმერთი ცისა, ქუხილისა, ელვისა და წვიმისა.

² მითრა (სპარს.) – სინათლის ღვთაება.

ოს

ა. ვ-ს

ხვთის დალატი სულ გაყიდულს,
ემშაკმაც არ აპატია
და შეჰყარა სნებასა და
აპათიას.
მაგრამ მასზე უფლის ზრუნვამ,
და სანთლის და
საკმეველის
სურნელმა და შვიდგზის ღოცვამ,
სამუდამოდ ის განკურნა.

2019

მერკური,

პლუტონი

განა მერკურისაკენ¹,
პლუტონისკენ² ისწრაფვი,
როგორც ქვეყნად არავინ...
/ელვის კრთომას ამეტებ.../
და დაექებ სულ ცინცხალ
სფეროებს და
პლანეტებს,
რომ იქ დასცე კარავი.

1960

¹ მერკურამდე – 160 მილიონი კილომეტრია.

² პლუტონამდე – 6 მილიარდი.

წარწერები ლოდებზე

უსინათლობას გოდებს მზე...
დღეები მიცვალებულთა
სულებს ბნელში კვლავ
არწევენ...
და ხვიარები ლოდებზე
ჰგვანან დამწყები სიკვდილის
გაკრული ხელით
წარწერებს.

1959

ნიბირუ

ა, კოლხეთი,

მხის აკვანი აქ დაირწა...

/ვით შუმერთა შთამომავალს,

შიში მარტო მე მეზიდა¹!/?/

რადგან ვიცი, ქვეყნად ოდეს!

ადამის ძის მოღვმის მტრებო,

გიხაროდეს!!!

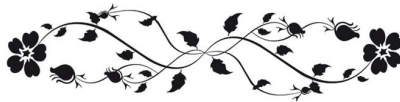
გვერდს ჩაუვლის ნემეზიდა²

და... მშვიდობით დედამიწა|

1963

¹ შუმერთა კალენდრის მიხედვით მეცამეტე პლანეტა ნიბირუ, იგივე ნემეზიდა, დედამიწის ახლოს ჩაუვლის და... ცამდე აწვდილი ზღვები და ოკეანეები შთანქავენ ყოველს... /ღმერთმა ნუ ქნას!

² ნემეზიდა (ბერძ.) – შურისძიების ქალღმერთი

სამადლობელი

მადლობა უფალს რომ ამარიდა
მრავალ ქარიშხალს
და გრიგალობას...
სხვა ათასისგან რომ ვარჩევ,
მე,
ჩემი შაშვის გალობას!
დიდია ძალა გამჩენის,
კვლავ ველი მისგან
წყალობას!

2019

ზღვაო

გაჩენის დღიდან ხმელეთთან,
სულ რომ ჩხუბობ
და დაობ,
და ზე-ამოსვლას ცდილობ,
ზღვაო,
შენ ჩემო დაო,
ჩემო ძმაო და
შვილო!

1953

აიეტის სასახლე

სეტყვასა და ქარიშხალს,
მიწის თავზე შლი ნამად...
უნდა გახდე საჩინო;
ხუთიათასი წლის მერე,
აიეტის –
სასახლე
უნდა აღმოაჩინო,
ვითა ტროა
შლიმანმა.

1970

უფლის ციხე

სახელი კაცის –

ღვთის ნაკურთხი

ღვინოა ძეგლი,

და მორთმეული თავად ღვთის ხელით...

ღვას უფლის ციხე,

ვითარცა ძეგლი –

უსახელო –

უფლისციხელის

1966

მოსკოვური შემოდგომა

სიხარული ჯერ არა ჩანს,
მაგრამ,
 აღბათ შემდეგ მოვა,
უამი მზის აყვავების,
 მოსკოვური შემოდგომა
დახუნძლულა –
 ყვავებით.

1981

მთვარე

მზისებრ სახე გაბადრული,
ღამღამობით ძირს ჩამოდის,
ზოგჯერ დედა
აწვენს ბანზე,
კოლხეთს,
მთვარე სულ ახლოა,
სულ,
ხელის ერთ გაწვედენაზე.

1969

მოზონება

ისლით დახურულ მეგრულ ჯარგვალში,
შუაკერასთან ანთია ცეცხლი
და ცეცხლთან ახლოს
დგას ორი კველა¹
და ცხრავე და-ძმა ზედ ვსხედვართ ყველა.
მამა კი ზღაპარს აღარ
ამთავრებს:
– დევი მოკლესო, სადღაც სინას მთებს.
გარეთ კი ბნელა...
მოდის ზამთარი
და თოვლის შუქით
გზას ისინათლებს.

1955

¹ კველა (მეგრ.) – ხის გრძელი ძელი, დაბალი სკამი.

ვარსკვლავიანი ღამე

ჩამომდგარა რიბი-რაბო...

შუქზე ღამის და

მკლე დილის,

იები და ჩანს ვარდები...

ცა ისეა ვარსკვლავებით

მოჭედილი,

ნემსიც აღარ ჩავარდება!

2019

მონატრება

ნეტა,

იმ დროს როდესაც
ცისკრის საყვილელად როს,
ვით კოლხურმა მამალმა,

ყელი რომ მოიდერე!

... იმ დროს,

როცა დგებოდა კვამლი
თმებს რომ იშლიდი.

ახლა მდრინავ სიბერეს

ხლები ღომის სიმშვიდით.

2019

ღვეის კოშკი

შორს,

დარაჯად დგანან მთები,
ნისლის შავ-თეთრ აფრიანი,

მათ,

ცა ჩუმად უთვალთვალებს...
მთვარე ჩანს,

ვით ღვეის კოშკი
და ღრუბელი ელვის თვალებს
ცამცუმივით აბრიალებს....

1964

ჩემი მშვილდ-ისარი

ჩემი მშვილდი და ისარი
სულყოველოვის
აღწევს მიზანს,
და ეს ცოტა არის განა?
მე,
სიკვდილი რაღას მიზამს,
თუ სიცოცლემ
არ მიგანა!!!

2014

მაშინ იყო ზღვა კარგი,
ქარიშხალში როდესაც
ლომის ფაფარს
იშლიდა.

ახლა ძალა დაკარგა
და გულზე ხელდაკრეფილს,
კვლავ დასტირის –
სიმშვიდე...

1999

ავთანდილ და არამისი

ბნელთან ჩხუბს და აყალ-მაყალს,
მზე, რო მუდამ
მართავს დილით,
იმდაგვარებს ჩემი გული –
სამუდამოდ ალაღ მისი,
ასეთები იყვნენ თურმე,
აქ – ქართველი ავთანდილი
და იქ – ფრანგი
არამისი.

1973

კაჭკაჭები

ზამთარია...

კაჭკაჭები თავის კვერცხის
ჩასადებად
დაეძებენ კვლავ სხვის ბუდეს.
ერთი კი ზის ხის ტოტზე და
მზეს იფენს,
სხვები მიმოდინან გზის პირს,
მიათრევენ
გრძელი კუდის
შლეიფებს.

1979

* * *

„აიების“¹ ნაშიერნი,
არვის ენახა სირცხვილ
ნაჭამი,
გრგვინვა გაჰქონდათ ქასქებს,²
აქადებს,³
ახლა არ ისმის მათი ჭაჭანი,
საით წავიდნენ,
საით განქარდნენ?!

1973

¹ აია – ქვეყანა, ხალხი.

²³ ქასქები, აქადები – კოლხების (ქართველების)
შოორეული წინაპრები.

ზვირთები

აღბათ კოლხეთის წარსულიდან
მოისწრაფიან –
ზვირთები, ერთურთს სდევნენ მუქარით.
და ზღვა ნაპირთან
გადადის ყირას.
არ ჩანს ორფეოს,
ცა აკვნესებს მთვარის
თეთრ ლირას.

იხუ კაკასიონი

(ვარიანტი)

ცაში ბინადარს –

ვარსკვლავები ღვიძლს უკორტნიდა,

შავი ღრუბლების ყვავ-

ყორნებთან

დიდხანს იომა,

სანამ მიმწუხრის მზემ არ დანისლა.

თოვლის გვირგვინით დაზვინული

კაკასიონი –

საფლავი არის ამირანისა.

1961

* * *

ძვალი და ტყავი,
მუდამ მშვიერი,
სულ გზაზე მყოფი,
სულ მოუცლელი,
ეს სიკვდილია – სიცოცხლეს რომ წინ
მიუძღვება,
რადგან პირშავი მიწის მუცელი,
ყოფილა თურმე ასე უძღვები.

2005

300 იანუსი

ჩემი კოლხეთი იყო ქვეყანა
მზით მდიდარი და
„ოქრო მრავალი“,
მომპარეს მისი ისტორია!!!
არ აქვთ ნამუსი.
ვიცი წარსული...
მწამს მომავალი...
ორივე მხარეს ვიყურები,
ვით იანუსი.

1998

ალბათ სააბაძე

გორგასალის ნაშიერი
მტერს,
წარსულში ვერეკები,
თუმცა იგი ასჯერ მეტობს.
ბრწყლებს ილესენ
მგლის ლეკვები,
სამარტყოფოდ,
საალგეთოდ.

1989

* * *

დღემ ჩაასვენა მზე ზღვის
კუბოში
და სადღაც ქვეყნის დასალიერთან
ქარები მორჩნენ
სხივთა აკონვას.
და წყვდიადიდან უცებ იელვა,
თითქოს გამოჰყო ენა
დრაკონმა.

1973

ბროწეულის ხე ციხის გალავანზე

ომების გზებით იარა და,
მომხდურს ათასჯერ კვეთებია.
ეს ბროწეული კი არადა,
აქ დაცემული მეციხოვნის
სისხლის შედედებული
წვეთებია.

1989

ოსკ ილოსი

დრო და ჟამის ძილ-ღვიძილში,
მომავალი თვალებს ახელს:
ღვთის ტაძარში არ ჩანს
ილოსს!*

მითიური მისი სახე –
ეზმანება ცამდე აწვდილ
სეეტებს შავი მარმარილოს.

1973

* ილოსი – მედეას და იაზონის შვილიშვილი. ილიონის (იგივე ტროას) დამაარსებელი

მთვარეს აითაიგულებს

მწუხრისას მზის ბილიკებით –
დღე წაგა და
ღამე როცა,
ზეცას მისად დაიგულებს:
აიგუნდებს ვარსკვლავებს და
მთვარეს –
აითაიგულებს.

1964

* * *

ბაბილონი,

ურარტუ,

მიდია თუ ხეთია,

მაშინ, ასი ათასი –

წლის წინ, ვით ჩვენ უმზერდნენ,

ცაში მნათთა ხეტიალს.

1963

მთვარე –

აიეტის სასახლე

უსამანო ცა –

ჩემს უძველეს კოლხეთს
მაგონებს,

რომელსაც შური გაჩენიდან
სდევდა ფარული.

ახლა მის თვალში –

იდუმალი შიში ცახცახებს,
რადგან იქ რომ დგას

ვარსკვლავებით შემოსარული,
მთვარე კი არა,
აიეტის არის სასახლე.

1963

* * *

ასეა ახლაც,
ზვირთებს გრიგალი,
ვით ურა კვიცებს ისე ხედნის,
როგორც ხედნიდა
და თავს იკლავენ ზღვაში ქარები.
საღამოები ამოდიან
ჯოჯოხეთიდან
და მზეს დილისკენ მიაქანებენ...

1977

* * *

გაჩენის დღიდან ჩამესმოდა
მწვანე შრიალი,
დიდი წარსულის ვრცეულ მინდორთა,
სულ მოყვავილის მზით და
ვენახით.

ო, როგორ მსურდა,
როგორ მინდოდა,
აიეტის კოლხეთი რომ ცხადად
მენახა.

1964

* * *

ქუხილის ხმაზე,
როს მზემ დასავლეთს,
თავი ჩაჰკიდა მომაკვდავივით,
ღრუბლებმა მთიებს ჭკუა
ასწავლეს,
მთვარეც ჩააგდეს ზღვაში ნავივით.
ასეთ დროს დეღვა რას მოასწავებს,
ანდა ქარიშხლის
შავი ბლავილი?!

1979

* * *

უფლისაგან ნაბოძები,
სანამდის ერთად ბუდობს
ჩემში სული და ხორცი,
მაცხოვარს ვუნთებ –
სანთელს,
ვცოცხლობ უფალზე ღოცვით.

1987

* * *

ქარის კალთით მოტანილი –
ზღვად იღვრება
ნისლის ღილა,
მზე მისი მოამაგეა.
და ახურავს ცა –
მანდილად
მიწას,
ამ ჩვენს მშობელ გეას.*

1972

* გეა – მიწის ქალღვთაება.

* * *

წყალიც ძილად იურვის...
კოლხი ორფეოსი კი
კარს მუსიკის –
მიხურავს და მოხურავს
და ატირებს ვარსკვლავებს
დამდამობით კოლხურად.

1974

* * *

სიმყუდროვიდან მზის ნაბიჯები
და ელვის დაწერილი აკორდი,
შორიდან მოისმის

„ლილესავით“.

ობოლი მთვარის დასაკორტნად –
ვარსკვლავები ნისკარტებს
ილესავენ.

1962

* * *

ასე ყოფილა,
ასე მოდის,
შენც ვითარც მამას,
წუთისოფელი მოგიწამლა
შურმა და
შხამმა.

2006

იუმორესკა

რა ქნას,

ზოგი ველარ არჩევს,

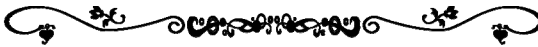
ქალაქისგან პროვინციას,

მესხეთსა და ფლორენციას,

და თავისთავს აიგიეებს –

რუსთაველს და ალიგიერს.

1966

* * *

დარჩენილ დღეებს –

მთვარის სავარცხლით,

ეს ღამეები კვლავ გვივარცხნიან,

რადგან იციან მთელი ცხოვრება,

რომ შხამს მოკვდავნი სვამენ წვეთ-

წვეთად,

და მას ბოლომდე სანამ დაცლიან,

მანამ ერთმანეთს,

(რაა სიცოცხლე)

თვით სიკვდილსაც აღარ აცლიან.

2000

* * *

ზღვით მოვარდნილმა ქარიშხალმა,
სულის შებერვით,
გაგვიცივა ღვინოც,
ჩაიცა,
ჩაგვიქრო მწუხარმა მზის ცხელი კერა,
და სადაცაა დღე გაიხდის
და ცას ჩაიცვამს –
ვარსკვლავებით დაწინწკლულ პერანგს.

1962

* * *

ვინც ახადა,
ის დახურავს,
დარღით დაჭმულ ფარდას,
და ვინც წლები დაგვასია,
ის სიცოცხლეს გამოგვაცლის,
ვითარცა ვაზს, ხარდანს,
კი,
ყველა დღე ლამაზია,
იმ ერთი დღის გარდა.

1964

* * *

ცალთვალა ჟამთან,
ვითარც კიკლოპთან,
შექელი შებმა
და ახლა შევებით,
ვითარც ვაჟას მოხუცი მთები,
დაგიტირებენ შენ,
შენი ზღვები,
იკითხონ სხვებმა.

2004

ხილვა: მცხეთასთან

როცა ჩავეული ჯვარსა და მცხეთას,
დრო –

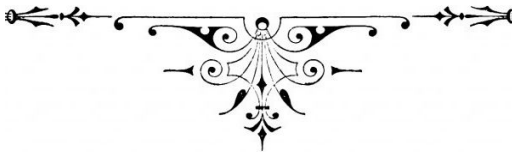
გარდასული მახერებს წამით
და ხმა წარმართის მხარზე ხელს მადებს,
და მტკვართან მესმის “ვუი და ვაი!”
თუმც ვხედავ

მთაზე ამაყად დამდგარ:

არმაზს და ზადენს,

გაცსა და გაიმს.

1961

* * *

რომ ვირწმუნოთ მისი ყოფნა
ცაში და ჩვენს ფიქრებს ერთვის,
და მოკვდავთა ღოცვას ელის:
ჩაახველებს მამა-ღმერთი,
გამოაჩენს თეთრ თმას –
ელვის.

1960

* * *

ლოცვით გალესილ ცის კედელზე,
მთვარე დარჩენილი –
უქარიშხლოდ,
მოჩანს აფიშის ნახევით,
ზეცა დაწერილი ვარსკვლავებით –
უფლის ფიქრებია –
გამხელილი.

2003

* * *

სურთ რომ წილი იყარონ,
გახიონ და გაჭრან,
გურია და სამეგრელო,
კახეთი და რაჭა,
მაგრამ მათ არ უწყიან,
ქართველების ქართველი –
მუდამ იყო მთლიანი,
ვითარც ქრისტეს კვართი.

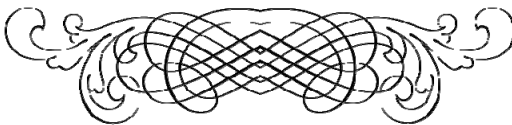
1993

9 აპრილი, 1989 წელი

მცხეთით თბილისს შემოსული,
ცრემლ ნაწვიმი,
ბორგავს მტკვარი
და სიონიც ზარებს რეკავს...
არ ჩანს ვახტანგ გორგასალი,
რომ მთებმა კვლავ
იწყონ დრეკა.

1989

* * *

გამარჯვების სიმღერები –
მარაბდაში და
დიდგორში,
კელავ დაღვარონ ავილებმა.*
მოვესწრებით ქართულ
დროშით,
ქართველის გადაყვავილებას.

2003

* ავილი – ხალამური, სტვირი, აჭარპანი.

* * *

ვითარც დროშები გადანახული,
საუკუნეებს გადანახალი,
რომელსაც ჟამთა წუსს
ქარიშხალი;
კვნესის პარხალი,
ტირის იშხანი,
ხელს გვიქნევს ტბეთი,
ტაო,
ხახული.

1979

* * *

სულ ტიტვლები,
სულ შიშვლები –
ნაპირს ძილად მიყრილები,
ტაღლები, ვით პატარები,
ქარის ხმაზე ატირდნენ და
მივეფერე.
მაგრამ ვეღარ დავაწყენარე.

1957

ხილვა: აიეტის ოქროს სასახლე

ვით იქნა,

ფიქრით ბოლოს მივედი:

ოქროს სასახლე დგას აიეტის,
ლურჯად შრიალებს ბალი ჰეკატეს...
და ფაზის მკერდზე გადაეხატნენ
დღეები,

რომელთ ღამეს ვუთევდი:
დრო დაბრუნავდა ხვამლს და აჯამეთს,
საუკუნენი რომ შევაჯამე,
მეტი გამოდგა ოცდათხუთმეტის.

1963

* * *

ბოლოს, ვით იქნა,

აფხაზეთი დააფეხმძიმეს –

ქართველთა ზიზღით აფსუებმა და...

ვითარც ზღაპარში დრო გაიჭინთა

და შობა დევი სიძულვილისა,

რომელმაც ერთად ჩაგვიყლაპა:

სოხუმიც,

გაგრაც,

ზღვაც და ბიჭვინთაც.

1993

* * *

პოეზიის მთას მიჯაჭვულს,
გილოკავს ჯაჭვს დრო,
ვით ყურშა,
სურს გაწყვიტოს და აგიშვას
და მჭედლები აკანკალოს,
მაგრამ ღმერთი განრისხებით,
მზის უროს კვლავ ურტყამს პალოს.

2000

* * *

ვითარც ღამაზ საპატარძლოს,
სიკვდილი რომ ჩვენს
ხელს ითხოვს,
ელიძება მადამ ბოვარს,
სიცოცხლეზე?
მე რომ მკითხონ,
იმ ორ დღეზე არც ღირს გლოვა.

2000

* * *

დაეძებენ სერაფიტას,
სანახებში არმაზის
და ჰკივიან ჭოტები,
სანამდის მზე,
ვით ავაზა,
დიღას აეტოტება.

1961

* * *

როდესაც დამწვავს ტრფობა მამულის,
მსურს ჩემი ფერფლი ლოცვა –
კურთხევად,
მშობლიურ მიწას გადააყარონ,
რომ იგრძნოს ჩემმა ეზომ,
კუთხემაც
და მერე?
მერე მთელმა სამყარომ.

2000

მზე

ზურგზე შეისვამს დღეს,
ვით წიქარა,
ბიჭს და მზე მიდის...
მთარღვევს ღამეს და მიბუდრაობს,
უკან მიჰკივის მთვარის ტახით
დრო დაუნდობი,

ცა –

გაუგალი არი უღრანი,
სადაც ვარსკვლავები ბუდობენ.

1971

მოსვლას აგვიანებს არღი

სიხარულის ბილიკებით
მოსვლას აგვიანებს არღი,
სურვილი აქვს ცას –
იტიროს.
ცრემლები სდით ბებურ დარდებს,
განწირულებს –
სასიკვდილოდ.

1989

* * *

შენი ყოფნის სასახლეს –
სიხარულის ცა ხურავს,
სხვა ფერის,
სხვა გემოსი.
და დევი გყავს მსახურად,
მზით და ცეცხლით
შემოსილს.

1985

* * *

ისე,
ვითა კორინთელი,
ამბავს ამბობ
შენც იგავით.
ზენამ მოგცა ამის ბედი,
რომ სულ იყო
„ცის მჩხიბავი“,
„მაღალი და მაღლად მხედი“.

1996

ამირან დარეჯანის ძე

მიოიდან –

სინამდვილემდე,
ბევრი სიგრძე და
განი ძეგს,

მიტომ არიან მტრიანი:

ამირან დარეჯანის-ძე

და ქრისტე –

ძე მარიამის.

1996

* * *

ღედა –

მიწა მოხუცი,

შვილს,

გენახა,

გითვლიდა.

და, აჰა, შენც მოხვედი,

როგორც დიდი პოეტი,

შორეული მითიდან.

1998

ღმერთგაც ნეტარ ავგუსტინუს

იდუმალებით შემოსილს –

შევციცინებ მაღალ ტინებს,

„დაბრკოლების ქვებით“ ნაგებს.

და საშველად ისევ ვუხმობ:

დიონისე არეოპაგელს.

1987

ქნარს უკრავდნენ...

ღამის მტვრიან დარბაზებში,
ვარსკვლავები როს შეცვივდა,
მთვარე,
მიწას შუქს აფენდა.

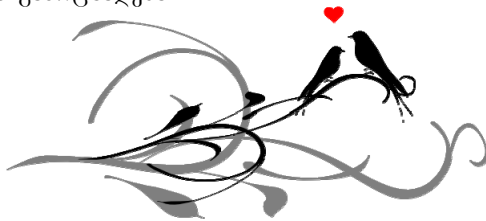
ქნარს უკრავდნენ...

სერაფიმთა –

„გავიგონე ხმა ზეციდან.“*

1978

* იოანეს გამოცხადება –14.

თავზე პოეზიის ცა მხეურა

მირიად ვარსკვლავით მოოჭვილი,
თავზე პოეზიის ცა –
მეხურა,
ვითარცა პინდარეს და ოვიდის.
ამოვეევ ბიბლიის
საფეხურებს,
და... ჩემს კოლხეთში მოვედი.

1967

* * *

მეცხრე ციდან მოსული,
უცებ წახდა ამინდი,
(გულმა დარი ინატრა).
სამოთხეში რა გინდა,
ჯოჯოხეთის ბინადარს.

1998

ც ა და ღმერთწართმეული

გრაალს აღარ ტოვებდი,
ახლაც სულში გიყვავის
და რწმენით კვლავ შეუვლი.
თუმცა დიდხანს იყავი
ც ა და
ღმერთწართმეული.

1967

* * *

მთვარე ისე, ვით ესაფი,
მიდიოდა „კაცებითურთ“,
და შარა-გზას მიამკობდა.
მაგრამ უცებ ცა გაავდრდა,
და მზის შეყრა,
როგორ ჰგავდა,
ძმის შეხვედრას იაკობთან.

1967

* * *

ვერ გაცურავ ჟამთა ღელვას,
ვერც ორგით,
ვერც მხარულით,
ცას უცნობის ფარავს რიდე.
მზეც ცოდვილებს თვალს
არიდებს,
ეს ქვეყანა ბნელითაა დაფარული.

1986

* * *

შენი გზები მთიებმა,
ვერ იქნა, ვერ მასწავლეს.
ვდგავარ შიშით მოცული
და ველი შენს
„სასწაულს“ –
ადმოსავლეთს,
დასავლეთს“. (ფს. 65-9).

1968

* * *

ვითარც მღვრიე არაგვი,
ცის კიდებს ასკდება,
მესთა-ტეხით დრო – მიდის...
და... „მღვიძარე სიზმარში“
ტკბილად სძინავს
ფროიდის.

1986

სიცოცხლე – ლანდის ლანდია

ჩვენ,

ჩვენ სიზმრებში ვიძინებთ,

და გაღვიძებას

ვერ ვასწრებთ,

დღეები ისე გადიან...

ცხოვრება –

მოჩვენებაა,

სიცოცხლე – ლანდის ლანდია.

2001

ღვთის მადლი

უყურებს,
და იცის უფალმა,
ვინც ხელებს იწვდის
ან იწვდიდა –
ზეცისკენ, რომ ყველა არ ევარობს!!!
მას ძალუძს აღგავოს
მიწიდან...
ღვთის მადლი აბრუნებს სამყაროს.

1993

იერემიას ისმის გოდება

დღეთა იქიდან –

ღამეული გზით მოსულები,
ვარსკვლავები ბნელ ცას
აბოდებენ.

დრო იყურება წარსულიდან,
ვით ელიაზარი.

იერემიას ისმის გოდება,
და ყრია ქვები იერიქონის
ვითა ცხადი და
ვით სიზმარი.

1967

ეფემერის და ეფუთის

(ვარიანტი)

არ ეშინიათ მზის შვილებს:

სიკვდილისა და

სიცოცხლის,

(წაგებისა და მოგების)

ეფემერის და ეფუთის.

ცას ჭკრეტენ, როგორც მოგვები,
იღუმალებით შეფუთვნილს.

ღრუბლები –

სამყაროს დარდია,

ელვა სველ ხელს რომ იწმინდავს.

და... ზღვები თვალებს რომ ადევნებენ –

წინაპრის ცრემლებია –

შადრევნებად,

ამოხეთქილი მიწიდან.

1962

ვარსკვლავების ხეივანს

ეჭვიანმა ქუხილმა,
 წვიმის კალმით ნაწერი,
ღრუბლის შავი წერილი,
 ელვას დაახვეინა.
ახლა მოვარე, –
 ქალწული,
ტანის რხევით მიჰყვება,
 ვარსკვლავების ხეივანს.

1962

ცხოვრება სიზმარეული

უამთა პირღია უფსკრულებს,
სიცოცხლე ვეღარ
აავსებს.

შენ კი ამაყად შეუვლი:
სიზმრის ქოხებს და
ქარვასლებს,
სადაც მეუფობს მარადის
ცხოვრება სიზმარეული.

1981

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

ჩამავალი მზე.....25

ოდოია, ჩელა, ურმული.....26

ნაციხართან.....27

უცხო მზეები.....28

მიზანი.....29

მარებს და მაკრისებს.....30

ექესი.....31

აია, შამაში.....32

შემოდგომა სამეგრელოში.....33

ხილვა: ხედი კავკასიონის.....34

სიხარული.....35

ეპიტაფია.....36

წუთისოფლის მგზავრები.....37

ღამის ფრინველი.....38

უთანაფიშთი.....39

* * *ზეცის თაღამდე.....40

კედრები სასაფლაოზე.....41

ფხოვი	42
შავი ზღვა	43
ზამთარი.....	44
* * *ცხოვრება მუდამ ბრძოლაა	45
სქელი კედლები.....	46
გიორგი სააკაძე.....	47
* * *ცაზე და დედამიწაზე.....	48
მამა – უფალს მივეახლოთ	49
ფარისევლები	50
განთიადი	51
* * *სიშორის ტოტზე.....	52
მინც ტკბილია სიცოცხლე.....	53
* * *კართან თუ კარის დირესთან	54
გუდამაყარი	55
შენმა სიტყვამ ამატირა	56
* * *არაბი	57
ის	58
ანანურთან.....	59
თბილისის დილა.....	60
ფშავ-ხევსურეთში	61

ცისარტყელების ჰამაკი	62
სიყვარულის დიდი ტაძარი	63
მეციხოვნე.....	64
მრავალი ათასწლეული.....	65
დილემა.....	66
ვითომ ფილოსოფია.....	67
დედაჩემი.....	68
ფშავლის ქალები.....	69
საუკუნე მეოცე.....	70
წუხილი.....	71
ვითარცა ფაზისს და ხობოსს	72
აშენა ციხე-ტაძრები	73
სული და ხორცი.....	74
სენტეცია.....	75
გზა უფლისკენ მიმავალი.....	76
შეგონება.....	77
სხვისი სამარე.....	78
ბერთის განთიადი.....	79
სცილა და ქარიბდა.....	80
ფშავი.....	81

უღმერთოებს.....	82
წუხილი.....	83
მაკედონელი.....	84
ნატვრა.....	85
დრო	86
მწუხარება ოკეანეა.....	87
სიყვარულის იყავ მთესავს.....	88
სამართალი	89
უსაშველო	90
თვით მაცხოვარი.....	91
შეგონება.....	92
* * *ისე, როგორც მაცხოვარი.....	93
ადამიანი მთვარეზე.....	94
ფუტკრები.....	95
სიცოცხლე.....	96
თავმომწონე.....	97
ვინა სთქვა ზღვას დამშვიდება.....	98
დარიალის კარები.....	99
ზღვაზე.....	100
* * *შატილისკენ ვიჩქარი.....	101

ვითომ ფილოსოფია.....	102
გლეს-კაცი იმედია სოფლის.....	103
კაწალხევეში.....	104
დგნალის წმინდა გიორგის ეკლესია.....	105
გაზაფხული მთაში.....	106
რა ამბავ მოხდა ელოსა.....	107
არაგვს.....	108
მთის მონატრება.....	109
არაგვს.....	110
ფშავში.....	111
ტერენტი გრანელი და ნიკო სამადაშვილი.....	112
ორ წყალთან.....	113
ქალდეველები ღამარში.....	114
მზის ყანა.....	115
პარას ჭალა.....	116
ნინო კაბადოკიელს.....	117
მაღალი არის უფალი.....	118
არაგვს.....	119
* * *ვითარც მელექსე ყარიბი.....	120

***არავინ იცის, რა გველის.....	121
ამაღლება.....	122
***ხსენებაც კი არ სურთ ქუჩის.....	123
სამშობლოვ ჩემო!.....	124
***დასავლეთიდან მოვარდნილმა.....	125
***ვინც უღალატა.....	126
ნაკადულები.....	127
აფრიკა და ღმანისი.....	128
***სიკვდილი სხვაა.....	129
***მორჩა!.....	130
პელაზგი.....	131
***ფიქრი არაგვს აჰყვება.....	132
***მღვრიე ათასწლეულების.....	133
***გზა გვიძევს მოსაკურცხავი.....	134
გეასა და ურანოსს.....	135
***მირიად მზეთა ცეცხლი.....	136
***მოაღწია მაინც დღემდე.....	137
***წარსულიდან მოსული.....	138
ვით ვიფელი.....	139
კოსმიური მხედარი.....	140

***ადამიანის ცხოვრება	141
ორბიტები	142
მესამე ათასწლეული.....	143
***რაა სიცოცხლე!.....	144
წინაპარი	145
„ბედნიერი ვარსკვლავი“	146
***სიყვარული მამულის	147
ზღვა.....	148
მზე და მთვარე.....	149
ფშავ-ხევსურეთში	150
ქართველები!.....	151
ბედისწერა	152
მორჩილი	153
ქუჯიცა და ფარნავაზის	154
რწმენა	155
***სიბერიდან თუ შორ-წარსულიდან	156
***ადამის ძეს ყოველივეს	157
პეგასი	158
შროშა	159
მწუხრი	160

ოთხი საუკუნის მერეც.....	161
გათენება.....	162
ის.....	163
მერკური, პლუტონი.....	164
წარწერები ლოდებზე.....	165
ნიბირუ.....	166
სამადლობელი.....	167
ზღვაო.....	168
აიეტის სასახლე.....	169
უფლის ციხე.....	170
მოსკოვური შემოდგომა.....	171
მთვარე.....	172
მოგონება.....	173
ვარსკვლავიანი ღამე.....	174
მონატრება.....	175
დევის კოშკი.....	176
ჩემი მშვილდ-ისარი.....	177
***მაშინ იყო ზღვა კარგი.....	178
ავთანდილ და არამისი.....	179
კაჭკაჭები.....	180

* * * „აიების“ ნაშიერნი.....	181
ზვირთები.....	182
ისევ კავკასიონი	183
* * * ძვალი და ტყავი.....	184
ვით იანუსი	185
ალბათ სააკაძე	186
* * * დღემ ჩაასვენა მზე ზღვის	187
ბროწეულის ხე ციხის გაღვანზე.....	188
ისევ ილოსი	189
მთვარეს აითაიგულებს	190
* * * ბაბილონი	191
მთვარე – აიეტის სასახლე.....	192
* * * ასეა ახლაც.....	193
* * * გაჩენის დღიდან ჩამესმოდა.....	194
* * * ქუხილის ხმაზე.....	195
* * * უფლისაგან ნაბოძები	196
* * * ქარის კალთით მოტანილი	197
* * * წყალიც ძილად იურვის.....	198
* * * სიმყუდროვიდან მზის ნაბიჯები.....	199
* * * ასე ყოფილა	200

იუმორესკა.....	201
* * *დარჩენილ დღეებს	202
* * *ზღვით მოვარდნილმა	203
* * *ვინც ახადა.....	204
* * *ცალთვალა უამთან.....	205
ხილვა: მცხეთასთან	206
* * *რომ ვირწმუნოთ მისი ყოფნა.....	207
* * *ლოცვით გაღესილ	208
* * *სურთ რომ წილი იყარონ	209
9 აპრილი, 1989 წელი	210
* * *გამარჯვების სიმღერები	211
* * *ვითარც დროშები გადანახული	212
* * *სულ ტიტვლები.....	213
ხილვა: აიეტის ოქროს სასახლე	214
* * *ბოლოს, ვით იქნა	215
* * *პოეზიის მთას მიჯაჭვეულს	216
* * *ვითარც ლამაზ საპატარძლოს	217
.....	* *
*დაექებენ სერაფიტას	218
* * *როდესაც დამწვავს ტრფობა.....	219

მზე.....	220
მოსვლას აგვიანებს არდი.....	221
* * *შენი ყოფნის სასახლეს.....	222
* * *ისე, ვითა კორინთელი.....	223
ამირან დარეჯანის ძე.....	224
* * *ღეღა	225
ღმერთკაც ნეტარ ავგუსტინეს.....	226
ქნარს უკრავდნენ... ..	227
თავზე პოეზიის ცა მესურა.....	228
* * *მეცხრე ციდან მოსული.....	229
ცა და ღმერთწართმეული	230
* * *მთვარე ისე, ვით ესავი	231
* * *ვერ გასცურავ უამთა ღელვას	232
* * *შენი გზები მთიებმა	233
ორი იუდა.....	234
* * *ვითარც მღვრიე არაგვი.....	235
სიცოცხლე – ლანდის ლანდია	236
ღვთის მადლი	237
იერემიას ისმის გოდება.....	238
ეფემერის და ეფუთის.....	239

* * * დრუბლები – სამეაროს დარდია...	240
ვარსკვლავების ხეივანს	241
ცხოვრება სიზმარეული	242

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 95

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 95

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ტარიელ არონია

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ღარეჯან გვალია

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com